Artikelen en series 2006-6

4 Overdenking: Onze gemeenschap is met de Vader en ... Christus Jezus
10 De taal van de Bijbel: De derde hemel
14 Het Boek in onze handen: De komst van de boekdrukkunst
18 Bijbels geloof en heidense filosofie
20 Zichzelf redden kon Hij niet
22 Niemand leeft voor zichzelf
26 Christus in profetie: De Knecht in Jesaja (6)
36 Fundamenten van het geloof: Beproeving van het geloof

Vaste rubrieken

Persoonlijk 1
Forum 2
In het nieuws 8
Ontmoeting met: Stefanus 13
Hoe leest u? Heb de Heer, uw God, lief 24
Het geschreven woord: evangelie 30
Bijbel en wetenschap: Intelligent design (6) 32
Wonderen van de schepping: de kwartel 35
Dit is het land: de Jordaan 39
Begrijpend zingen: Psalm 72 40

Bijlagen

1 Beginnend Bijbellezen
2 Studeren met Open Bijbel
3 Jij en de Bijbel (voor de leeftijd van 7 tot 11 jaar)
4 Kids en de Bijbel (voor de leeftijd van 4 tot 6 jaar)

Colofon

Met Open Bijbel is een uitgave van *Broeders in Christus* en verschijnt 5 maal per jaar. Het heeft als doel belangstelling te wekken voor de Bijbel en aan te sporen tot het zelf lezen van Gods boodschap daarin. Een abonnement is gratis.

Vrijwillige bijdragen in de verzendkosten kunt u overmaken naar NL68 INGB 0000 6429 73 t.n.v. Broeders in Christus, Amersfoort. Wij zijn als ANBI geregistreerd.

Redactie en abonnementenadministratie:
Met Open Bijbel, Postbus 520, 3800 AM Amersfoort. **Tel** 0318 845120 (ma-vr 9-20)
E-mail info@metopenbijbel.nl **Internet** www.metopenbijbel.nl

Artikelen mogen worden overgenomen met bronvermelding.

Persoonlijk

Hans den Boer

De canon als richtsnoer

In een artikel over de 50 vensters op de wording en voortgang door de eeuwen heen, van de nederlandse geschiedenis, kopte nrc.next: "Een canon die geen wet wil zijn". Deze 50 vensters zullen op basisscholen worden onderwezen. Maar welke canon is voor mij het richtsnoer? Welke maatstaf is voor mij doorslaggevend? Er zijn gekozen vensters die mij zeer aanspreken. Bijvoorbeeld "De boekdrukkunst" en "De Statenbijbel". Dat heeft te maken met mijn kijk op de tijd en de geschiedenis, waarvan ik deel uitmaak. Door de boekdrukkunst bezitten wij de mogelijkheid om die geschiedenis te lezen. In het bijzonder geldt dat voor de Bijbel, waarin Gods handelen met de mens, de kroon van zijn schepping is beschreven. Zijn volmaakte keuzes van de vensters, die Hij voor ons opent, getuigen van zijn rechtvaardige handelwijze met ons. Gods heilsplan wordt in de canon van de Bijbel ontvouwd: "Als je mijn woorden ter harte neemt en je aan het verbond met mij houdt, zul je een kostbaar bezit voor mij zijn, kostbaarder dan alle andere volken – want de hele aarde behoort mij toe. Een koninkrijk van priesters zul je zijn, een heilig volk." (Ex 19:5-6 NBV; zie ook 1 Petr. 2:9) "En welk volk, hoe groot ook, heeft wetten en regels zo rechtvaardig als het onderricht dat ik u nu geef?" (Deut. 4:8 NBV). Het meest belangrijke venster dat God in zijn wijsheid en liefde voor ons heeft geopend, is het geschenk van zijn Messias. Hij de beloofde, geheiligde, hogepriester-koning: "Want God had de wereld zo lief dat hij zijn enige zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft." (Joh 3:16 NBV). "Maar deze tekenen zijn opgeschreven opdat u gelooft dat Jezus de Messias is, de zoon van God, en opdat u door te geloven leeft door zijn naam." (Joh 20:31 NBV). Deze canon is het venster waardoor ik tijdens mijn vreemdelingschap de wereld in mag kijken. Uitziende naar de komst van Gods Koninkrijk. Welke open vensters zijn die van u? En waar kijkt u naar uit?

FORUM

Vraag: In Lukas 23:34 zegt Jezus: 'Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen.' Betekent dit dat wij het aan God kunnen overlaten mensen te vergeven waarvoor wij dat zelf te moeilijk vinden?

In Mattheüs 18 vinden we Jezus' eigen leer hierover. Hij geeft daar (vs 23-35) een gelijkenis over twee slaven. De eerste is zijn heer een enorm bedrag schuldig (ca. € 150 miljoen), dat hij hem dus nooit zou kunnen terugbetalen. Wanneer zijn heer dan beslist dat hij daarom met zijn gehele gezin verkocht moet worden, om op die manier de schuld te voldoen, smeekt hij zijn heer om genade. Die scheldt hem daarop die gehele schuld kwijt. Dan treft die slaaf een medeslaaf die hem 100 schellingen schuldig is (ca. € 250). Hij eist dat bedrag op, en wanneer hij hem niet onmiddellijk kan betalen, laat hij hem gijzelen (in de gevangenis zetten) totdat hij heeft betaald. Wanneer de heer daarvan hoort, laat hij de eerste slaaf alsnog boeten voor zijn onbetaalde schuld. Jezus' les is dan: "Zo zal mijn hemelse Vader ook ieder van jullie behandelen die zijn broeder of zuster niet van harte vergeeft." (vs 35). Dat zou duidelijk moeten zijn! Wij hebben een enorme schuld bij God, die wij nooit zouden kunnen afbetalen. Die kan alleen afbetaald worden met ons leven. God is echter bereid ons die schuld *volledig* kwijt te schelden, en ons daarmee dat leven te schenken. Maar dan moeten wij, op onze beurt, wel bereid zijn onze medemensen *hun* schulden kwijt te schelden. Daarom heeft Jezus ons geleerd te bidden: "Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij hebben vergeven wie ons iets schuldig was." (Matth. 6:12). Dat laatste is de onontkoombare voorwaarde voor het eerste. Wanneer wij daar niet toe bereid zijn, geldt voor ons, net als voor die eerste slaaf, dat onze Heer (God) zijn kwijtschelding weer intrekt, en ons alsnog verantwoordelijk houdt voor onze eigen schuld. Want zo iemand heeft kennelijk niet begrepen hoe oneindig groot de kwijtschelding is die hij zelf heeft ontvangen, en schiet daarmee, net als die slaaf, tekort in dankbaarheid. En voor een goed begrip: het is ook dan nog heel goed mogelijk dat God die ander wel degelijk vergeeft; de enige die in die situatie geen vergiffenis ontvangt zijn wijzelf.

En wat bedoelt Jezus dan met zijn uitspraak op het kruis? Zij die ervoor verantwoordelijk waren dat Hij daar hing, hadden daarmee grote schuld op zich geladen. Maar Jezus stierf daar voor de schuld van anderen, dus in principe ook voor die van hen. Hij gaf *zijn* leven in plaats van het hunne. We kunnen dus onmogelijk zeggen dat Jezus daar aan zijn Vader vraagt: 'vergeeft U het ze maar, want Ik doe het niet!' Integendeel: Hij doet daar alles wat Hij kan, tot aan het uiterste. En Hij vraagt zijn Vader dat offer te accepteren, en van zijn kant die mensen *ook* te vergeven. Want alleen God kan beslissen of die mensen voor hun zonde moeten sterven, of dat Hij ze hun schulden kwijtscheldt en ze laat leven. Jezus geeft ons daarmee een *voorbeeld*, dat wij moeten *navolgen* (zie ook bladzijde 13: Stefanus). En wie dat moeilijk vindt, moet God bidden hem daarbij te helpen, niet om dat van hem over te nemen. Want anders loopt het met hem, net als met die slaaf, slecht af.

FORUM

In onze kerk lag op de boekentafel ‘Met Open Bijbel’. Iemand zei dat ik het zomaar mee mocht nemen. Ik ben er erg blij mee. Het is heel mooi en ik leer er veel van. Mag ik het verder ontvangen?

Een oom van mij is overleden. Bij het opruimen van zijn spullen kwam ik een proefnummer tegen van ‘Met Open Bijbel’. Het is net wat ik nodig heb! Mag ik abonnee worden in zijn plaats?

Bij mijn vriendin zag ik het boekje ‘Met Open Bijbel’. Ik mag het van haar lezen, maar ik wil het graag zelf hebben. De achtergrond artikelen vind ik heel boeiend. Het ziet er heel mooi en verzorgd uit. Kan ik abonnee worden?

Wie zijn evangelie en brieven lezen, moet haast wel diep onder de indruk raken van het geloofsinzicht van de apostel Johannes. Hij wil ons in de eerste plaats op het spoor zetten van het geloof dat Jezus de Christus is, de Zoon van God. Maar zijn doel is niet alleen dat wij komen tot de kennis van - hoe belangrijk ook - objectieve waarheden. Want hij laat er direct op volgen dat wij in en door dat geloof het (eeuwige) leven hebben in de naam van Christus Jezus (Joh. 20:31). Hij helpt ons in te zien, dat wij zonder God en Christus, en zonder onze naasten niets zijn. In de Bijbel worden daartoe voorbeelden getoond van nauwe relaties, die aanschouwelijk maken hoe diep onze relatie met God, Zijn Zoon en onze medegelovigen moet zijn, wil ons geloof waarachtig zijn.

“Onze gemeenschap is met de Vader en

Als eerste is er de relatie tussen een vader en zijn kind. Zij zijn van hetzelfde vlees en bloed, en zouden daarom alles voor elkaar moeten zijn. Hun liefde voor elkaar zou zo sterk moeten zijn, dat het verdriet over het wegvallen van de een zo groot is, dat de ander bijna niet meer kan leven, omdat hij of zij zich een leven zonder die geliefde niet kan voorstellen. Let eens op wat Juda tegen Jozef zegt van zijn vader Jakob, wanneer diens zoon Benjamin naar Egypte moet komen: “En nu, wanneer ik bij uw knecht, mijn vader, kom, en de jongen is niet bij ons, *aan wiens ziel zijn eigen ziel nauw verbonden is,* dan zal het gebeuren, als hij ziet, dat de jongen er niet is, dat hij sterven zal ...” (Gen. 44:31). Een zeer nauwe verbondenheid, waarin twee personen zich geheel met elkaar vereenzelvigen, doet hen als het ware dezelfde persoon zijn.

Johannes laat in zijn evangelie zien hoe innig de relatie is tussen God de Vader en Zijn Zoon Christus Jezus: “Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, *die aan de boezem van de Vader is,* die heeft Hem doen kennen” (Joh. 1:18). Later zegt Jezus tegen de Farizeeën: “Noch Mij, noch mijn Vader kent u: Indien u Mij kende, zou u ook mijn Vader kennen” (Joh. 8:19). En Hij antwoordt Filippus - nadat Hij tegen hem had gezegd: “Indien u Mij kende, zou u ook mijn Vader gekend hebben. Van nu aan kent u Hem en hebt u Hem gezien” (Joh. 14:7), op diens vraag of Jezus hen de Vader wil tonen: ”Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien” (vers 9). Waarom? Jezus geeft het antwoord Zelf in de vorm van een vraag: “Gelooft u niet, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is?” (vers 10) en direct daarop vermaant Hij Filippus: “Gelooft Mij, dat *Ik in de Vader ben en de Vader in Mij* is” (vers 11).

Jezus is zo innig verbonden met Zijn Vader dat Hij volkomen één met Hem is, en omgekeerd heeft Zijn Vader Hem volkomen lief vanwege Zijn bereidwillige gehoorzaamheid en leven zonder overtreding.

Tot afgrijzen van Zijn toehoorders zei Jezus eens; "*Ik en de Vader zijn één*" (Joh. 10:30). Niet in de betekenis van dezelfde Persoon, maar als levend voor elkaar: één van zin, doel en streven. Jezus wil echter de Vader niet voor Zichzelf houden. Hij wil integendeel dat anderen, die Hij zijn vrienden noemt, delen in zijn relatie met de Vader. Zoals Hij aan de boezem van de Vader ligt, zo mogen anderen, samen met de apostel Johannes, aan Zijn boezem liggen.

met Zijn Zoon Jezus Christus" (1 Joh. 1:3)

Zo vervolgt Hij: "Te dien dage zult u weten, dat Ik in Mijn Vader ben *en u in Mij en Ik in u"* (Joh. 14:20). In Zijn gebed later op die avond, vraagt Hij de Vader of die relatie ook werkelijk tot stand mag komen. Niet alleen voor Zijn trouwe discipelen daar bijeen, maar voor allen die door het woord van de prediking tot geloof komen: "En Ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor hen, die door hun woord in Mij geloven, opdat *allen één zijn, gelijk wij één zijn: Ik in hen en U in Mij*, dat zij volmaakt zijn tot één ..." (Joh. 17:20-21). Johannes is hierin een waar volgeling van Christus, wanneer hij in zijn eerste brief schrijft: "hetgeen wij gezien en gehoord hebben, verkondigen wij ook u, *opdat ook u met ons gemeenschap zou hebben*. En onze gemeenschap is met de Vader en met zijn Zoon Jezus Christus" (1 Joh. 1:3). In zijn brief ziet hij de gelovigen als kinderen van God (3:1). Zij zijn uit God geboren (4:7, 5:1) en daarom Zijn geestelijke kinderen, in wie Hij wonen wil, zoals in Zijn eniggeboren Zoon. Deze gehele eerste brief benadrukt sterk de eenheid die Vader, Zoon en de kinderen van God vormen.

Een ander beeld, dat hiermee nauw verbonden is, is dat van de eenheid die een man en een vrouw vormen. In de tijd van Jezus was het kennelijk gebruikelijk dat een man zijn vrouw om allerlei reden wegzond. In de wet was dit niet zo vastgelegd. Alleen in geval van overspel was er een regeling. Op zekere dag komen er Farizeeën bij Jezus met een vraag hierover. Het antwoord van Jezus is: "Hebt u niet gelezen, dat de Schepper hen van den beginne als man en vrouw gemaakt heeft?...Daarom zal een man zijn vrouw en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen en die twee zullen tot één vlees zijn. Zo zijn zij niet

meer twee, maar *één vlees*. Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheide de mens niet" (Matth. 19: 4-6). Hierover is uiteraard veel te zeggen, maar waar het in dit verband om gaat, is de feitelijk niet te scheiden eenheid, waar Jezus over spreekt. Aan deze eenheid gaat iets vooraf: man en vrouw worden aan elkaar verbonden als bruidegom en bruid. Zo ontstaat een eenheid, die niemand scheiden kan of mag. De partners zijn als het ware één lichaam geworden. Johannes de Doper, ziet Jezus als de bruidegom. De relatie die Christus heeft, en de eenheid die Hij vormt met individuele gelovigen wordt zo aanschouwelijk gemaakt als die tussen een bruidegom en bruid. Paulus benadrukt dit in het zesde hoofdstuk van de eerste brief aan de Korinthiërs, in verband met de veel voorkomende gevallen van hoererij in de Grieks-Romeinse wereld (1 Kor. 6:12-20). Hij stelt hen de vraag: "Weet u niet, dat uw lichamen leden van Christus zijn?" Christus en de gelovige zijn een eenheid geworden, zodat een gelovige zijn of haar lichaam niet meer overgeeft aan het onheilige en onreine, aan zondige begeerten. Zijn tweede vraag is dan ook: "Of weet u niet, dat uw lichaam een tempel is van de Heilige Geest, die in u woont, die u van God ontvangen hebt, en *dat u niet van uzelf bent*?" Wie leeft in relatie met Christus, kan dus niet meer over zijn of haar lichaam, leven, beschikken. Het is het eigendom van de Here. Het staat tot Zijn beschikking, tot Zijn dienst om daarmee Hem en God te verheerlijken. Van twee mensen wordt gezegd: "... die twee zullen tot één vlees zijn". In hoofdstuk 7 schrijft Paulus: "De vrouw heeft niet zelf over haar lichaam te beschikken, maar haar man; en eveneens heeft de man niet zelf over zijn lichaam te beschikken, maar zijn vrouw" (1 Kor. 7:4). Van de verbondenheid tussen Christus en de gelovige zegt Paulus: "*Maar die zich aan de Here hecht, is één geest (met Hem)"* (1 Kor. 6:17).

In zijn tweede brief aan de Korinthiërs komt hij terug op dit punt. Hij stelt zich aan hen voor als waker over hun geloof in de ene Jezus Christus, in Wiens Naam zij gedoopt zijn, op grond van hun geloof in Hem, en als waker over hun rein en heilig, Christus toegewijde leven. Zijn vraag is: 'Hoe kunnen zij dan, bekend als zij zijn met Jezus en al Zijn liefde en toewijding voor hen, als was Hij hun zorgzame, liefdevolle en trouwe echtgenoot, zich overgeven aan een andere Jezus, die valse predikers hen voorstellen?'. "Want" zegt hij in hoofdstuk 11: 2 "ik heb u *verbonden aan één man*, om u als een reine maagd voor Christus te stellen". Een prachtig beeld dus van de verbondenheid die ontstaat tussen Christus en een gelovige, op het moment dat hij of zij, gereinigd van geestelijke onreinheid, opstaat uit het bad van wedergeboorte.

Een eenheid die nooit meer teniet gedaan kan worden, tenzij door onszelf, als wij Jezus verlaten door ons te hechten aan iets anders: eer, macht of bezit. Wanneer wij terugkeren tot de natuurlijke, aardse, vleselijke staat, die de geestelijke relatie met Christus in de weg staat.

Tot slot is er dan nog een andere eenheid: die van een lichaam. In het bekende gedeelte van zijn eerste brief aan de Korinthiërs schrijft Paulus: "Want gelijk het lichaam één is en vele leden heeft, en al de leden van het lichaam, hoe vele ook, één lichaam vormen, zo ook Christus; want *door één Geest zijn wij allen tot één lichaam* gedoopt ... Want het lichaam bestaat toch ook niet uit één lid, maar uit vele leden" (1 Kor. 12:12). Het lichaam vormt een harmonieuze eenheid. Het functioneert door de samenwerking van alle delen: "Indien zij alle één lid vormden, waar bleef het lichaam? Maar nu zijn er wel vele leden, maar slechts één lichaam" (vers 19 en 20). In de brief aan de Efeziërs schrijft Paulus hier ook over, zij het in een ander verband. Hij heeft de lezers in hoofdstuk 5: 21 vermaand onderdanig te zijn aan elkaar, zoals zij onderdanig zijn aan Christus. Lees eens zijn woorden in Efez 5:22-33. Wat hij hier duidelijk maakt, is dat de levenswijze in het vlees, waarin wij allen nog verkeren, een afspiegeling moet zijn van de eenheid van Christus met de gemeente.

De gemeente is de som der delen van een lichaam: Christus is het hoofd, de gelovigen in Hem zijn de leden. Zij zijn verbonden aan Christus en leven dienovereenkomstig als de bruid, de vrouw voor haar man. Zulke gelovigen vormen de ware, heilige gemeente, die door Christus wordt gevoed en gekoesterd. U heeft misschien gemerkt, dat Paulus aan het eind van deze passage niet meer het beeld van Christus en de gemeente gebruikt, maar weer terugkomt op het punt van de eenheid van man en vrouw. Hij doet dit nadat hij in vers 30 gezegd heeft: "Omdat wij leden zijn van Zijn lichaam". Dan volgt een redengevend *daarom*: "Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en die twee zullen tot één vlees zijn. *Dit geheimenis is groot, doch ik spreek met het oog op Christus en op de gemeente"* (verzen 31 en 32). Wat is dit grote geheimenis? Is het misschien die steeds terugkerende oproep: "gaat uit van haar"? Het verlaten van wat ons aan de wereld bindt (familie-, vrienden-, werkrelaties, bezit, aanzien, macht etc.) om ons geheel aan Christus te geven, en zo volkomen één met Hem te worden? Net zoals een man zijn vader en moeder verlaat om voortaan bij zijn vrouw te zijn? Verlangt u naar die eenheid met de Here Jezus Christus? J.D.

GOD IS EEN VERHAAL

Eind september meldde een sensationeel krantenkopje dat slechts 1 op de 6 predikanten 'nog in God gelooft'. Dit betrof een studie, getiteld "God is een verhaal", uitgevoerd in opdracht van de IKON. Daaruit bleek dat 2% van de actieve predikanten ontkent dat er een God of hogere macht bestaat, terwijl nog eens 14% daaraan twijfelt. Bij 6% speelt God 'geen grote rol in hun leven'. Wellicht schokkend, goed voor die sappige krantenkop, maar niet helemaal onverwacht. Interessanter is wat de studie ons vertelt over hen die nog wel geloven. De enquête omvatte 860 'bruikbare' antwoorden van actieve voorgangers uit de 7 kerkgenootschappen, vertegenwoordigd in de IKON (de RK kerk hoort daar niet bij). Bijna 90% was afkomstig van de kerken van de PKN. Het bleek dat ruim een derde niet gelooft in een God die zich persoonlijk met mensen bezig houdt, terwijl bijna 30% meent dat alle spreken over God menselijke verbeelding is (bedoeld werd dat we niets over Hem zeker kunnen weten). Een kwart ziet bidden vooral als een dialoog met jezelf, of is het daar in elk geval niet mee oneens.

DE CIJFERS

Slechts 1/3 heeft nog een traditioneel 'godsbeeld': almachtige, verlosser, vader. De rest heeft een duidelijk filosofisch beeld (energie, kracht, natuur) of een zogenaamd 'modern' beeld (geheim, licht, onnoembare). Opvallend was dat vrouwen (vaak meer gevoelsmensen) God meer zien in hun medemens dan in de Bijbel, en dat nog niet de helft van hen God ziet als verlosser, tegen 70% bij de mannen, terwijl dat juist omgekeerd ligt voor God als 'onnoembare'. Eveneens opvallend was dat slechts 7% de gedachte aanvaardbaar acht dat God een bedoeling zou kunnen hebben met natuurrampen (14 % vond dat zelfs een onzinnige gedachte), en slechts 12% bereid is zijn hand te zien in een onverwachte genezing. Gecorrigeerd voor een kleine groep traditionelen (een groepje waarvan de helft of meer dat wel zo ziet) zijn de percentages zelfs maar 4% en 9%. Men ziet God liever als 'troostend aanwezig bij de lijdenden' (40 %) of als 'kracht om door te gaan' (ca. 30 %).

Het beeld dat uit deze cijfers naar voren komt, komt er duidelijk op neer dat veel van deze voorgangers wel degelijk nog geloven in een hogere macht, maar menen dat we daar weinig of niets over kunnen weten, in elk geval niet met zekerheid; voor velen van hen is God inderdaad maar 'een verhaal'.

Anders gezegd: God bestaat nog wel, maar lang niet meer zo concreet als vroeger: Hij is meer 'abstract' geworden, en christendom is niet langer gericht op de vergiffenis van zonden, maar is vooral een 'beleving'; niet Gods oplossing voor een probleem (onze sterfelijkheid) maar een persoonlijke gevoelservaring. Het is uiteraard moeilijk met zekerheid aan te geven hoe zo'n resultaat tot stand komt, maar sommige aspecten dringen zich toch wel sterk op. Veel geënquêteerden hebben een, zoals gezegd, opvallend abstract beeld van God, wat echter wel in directe tegenspraak is met het beeld dat de Bijbel ons van Hem geeft. Dus blijkbaar heeft men dat bijbelse beeld verruild voor een ander dat meer aanspreekt. Het is dan ook tekenend dat maar 57% zegt God te zien in de Bijbel, en dat maar ca. 60% Hem ziet als verlosser (toch een basisaspect van de bijbelse leer).

De werkelijke oorzaak ligt daarom dieper. De God die de Bijbel ons toont, is een God met een plan (een verlossingsplan). Dat plan heeft een begin en een einde, en daartussen een duidelijk verloop. Wie met die Bijbel vertrouwd is, kent dat plan, en ziet aan de toestand in de wereld ook duidelijk dat het ten einde loopt. Maar in de loop van de eeuwen is het gebruikelijk geworden te denken dat "sedert de vaderen ontslapen zijn, alles zo blijft, als het van het begin der schepping af geweest is" (2 Petr. 3:4). De moderne lezer ziet daarom ook allang geen plan meer, hij ziet alleen een 'relatie met God'. In die visie ziet men generaties komen en generaties gaan; zij leven hun leven op aarde en stromen dan door naar de eeuwigheid. Gods taak hier op aarde hoeft daarom niet meer te zijn dan de boel een beetje te regelen, en ten behoeve van zijn kinderen (en liefst ook de rest van de mensheid) voldoende in de hand te houden. Vanuit zo'n invalshoek is de Bijbel geen onmisbaar handboek meer voor het leven, maar op zijn best een boek met zinvolle overdenkingen (en dan vooral de favoriete delen daarvan). Maar dan valt het je ook niet meer op dat er zo'n plan is, en daarmee is de cirkel rond. Maar vanuit zo'n invalshoek sluit de toestand in de huidige wereld (met zijn geweld, terrorisme en natuurrampen) ook niet meer aan op het vroegere beeld van God, en dus past men dat beeld stap voor stap aan totdat het weer wel 'klopt'. En dat resulteert dan in een 'persoonlijke beleving', met God als de grote 'onnoembare' die 'troostend aanwezig is', en ons 'de kracht geeft om door te gaan'.

> **Ik ken een volgeling van Christus die veertien jaar geleden tot in de derde hemel werd weggevoerd ... ik weet dat deze man ... werd weggevoerd tot in het paradijs. (2 Kor. 12:2-4)**

Over deze mededeling van Paulus is heel wat afgefantaseerd. Er zouden drie verschillende hemelen zijn, als het ware 'op elkaar gestapeld'. De onderste zou dan die zijn die wij aanduiden als 'de hemel' wanneer wij omhoog kijken: de aardse atmosfeer met vogels en wolken, en het heelal met zijn sterren en 'hemellichamen'. De middelste zou de hemel zijn waar de gestorven gelovigen na hun dood zouden heengaan. En de bovenste Gods eigen woonplaats. Dit zou dan meteen een goede verklaring geven voor Johannes' uitspraak "Er is toch nooit iemand opgestegen naar de hemel behalve degene die uit de hemel is neergedaald: de Mensenzoon?" (Johannes 3:12), terwijl algemeen wordt aangenomen dat de gelovigen dat na hun dood nu juist wel doen. Johannes, zo redeneert men dan, zou daar spreken over de bovenste hemel, terwijl de gelovigen naar de middelste gaan. Het bezwaar is uiteraard dat we daar nergens in de Bijbel iets over lezen, terwijl Paulus toch kennelijk aanneemt dat zijn lezers weten waar hij het over heeft. In zulke gevallen is het daarom noodzakelijk, dat je op zoek gaat naar eerdere passages in de Schrift, die hij daarbij in gedachte zou kunnen hebben. Zeker bij een schriftgeleerde als Paulus moet je er altijd op bedacht zijn dat hij het heeft over iets dat in het OT is te vinden.

Gelukkig komt de apostel Petrus ons hier te hulp. In zijn tweede brief vermaant hij zijn lezers de verwachting van Jezus' wederkomst levend te houden. En hij waarschuwt hen daarbij voor mensen die dat zullen beginnen te ontkennen: naar hun mening zal alles altijd zo blijven als het altijd al is geweest:

> **Vergeet vooral niet dat er ... spotters zullen komen, die ... smalend vragen: 'Waar blijft hij nu? Hij had toch beloofd te komen? ... maar alles is nog steeds zoals het <u>sinds het begin van de schepping</u> geweest is.' (2 Petr. 3:3-4)**

Zulke mensen, zegt Petrus, vergeten (hoewel ze het kunnen weten!) dat alles *niet* vanaf de schepping altijd al zo is geweest als het nu is:

> **Ze gaan er dan willens en wetens aan voorbij dat er in het begin al eens een hemel is geweest en een aarde die door Gods woord gevormd was uit water … en dat de toenmalige wereld vergaan is toen ze door het water werd overspoeld. (2 Petr. 3:5-6)**

Hij betoogt dus dat God in het begin 'een hemel en een aarde' heeft geschapen, maar die zijn vergaan, vernietigd door het water van de zondvloed, teruggekeerd tot de staat van 'woest en ledig'. De wereld waar we nu in leven, zegt hij, is dus al het tweede 'stel'. Dat valt af te leiden uit de beschrijving in Genesis 8 en 9:1-7, van de toestand na de vloed en de opdracht de aarde opnieuw te bevolken, die grote overeenkomsten vertoont met de beschrijving van de situatie onmiddellijk na de schepping en de eerste opdracht om de aarde te bevolken. Met andere woorden: in Petrus' beschrijving zijn er na de vloed een nieuwe hemel en een nieuwe aarde ontstaan. Niet dat de aarde en hemel fysiek zijn vernietigd, zodat God in plaats daarvan nieuwe heeft moeten scheppen; wat God vernietigde was de volslagen goddeloos geworden menselijke *maatschappij* van die dagen. En na de vloed is er een *nieuwe maatschappij* ontstaan, afstammend van de rechtvaardige Noach. Maar na een relatief korte tijd is ook die nieuwe maatschappij weer dezelfde verkeerde kant opgegaan.

Hieruit trekt hij dan vervolgens zijn waarschuwende conclusie: zoals God destijds die volslagen goddeloze maatschappij heeft vernietigd, zo zal Hij dat weer doen met de huidige (maar nu door vuur), want dat hebben de profeten aangekondigd:

> Maar **de tegenwoordige hemel en aarde**
>
> **worden door datzelfde woord bewaard om op de dag van het oordeel, waarop de goddelozen ten onder zullen gaan, te worden prijsgegeven aan het vuur. (2 Petr. 3:7)**

Daarbij zal hij bijvoorbeeld denken aan Jesaja 24 (en let daarin op het taalgebruik dat aansluit bij dat van Genesis 1):

Zie, de HERE ontledigt en verwoest de aarde, keert haar onderstboven en verstrooit haar inwoners … Daarom verslindt een vloek

> **de aarde en moeten haar bewoners boeten; daarom worden de bewoners der aarde door een gloed verteerd en blijven er weinig stervelingen over. (Jesaja 24:1,6, NBG'51)**
>
> **Het onschuldige bloed dat op haar is vergoten wordt door de aarde aan het licht gebracht, ze zal het niet langer verbergen. (Jesaja 26:21)**

En die vernietiging, zegt hij, staat ons te wachten bij Jezus' terugkeer:

> **De dag van de HEER zal komen als een dief. De hemelsferen zullen die dag met luid gedreun vergaan, de elementen gaan in vlammen op, de aarde wordt blootgelegd en alles wat daarop gedaan is komt aan het licht. (2 Petr. 3:10)**

Die uitdrukking 'als een dief' wijst onmiskenbaar op Jezus' terugkomst, zie bijv. Matth. 24:43 (en het totale verband van dat hoofdstuk). Maar ook dat zal uiteraard niet het einde zijn:

> **Maar wij vertrouwen op Gods belofte en zien uit naar een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont. (vs 13)**

En bij dat woord belofte denkt hij ongetwijfeld opnieuw aan Jesaja, en wel aan hoofdstuk 65:17 (en 66:22).

Maar met dat al heeft Petrus het hier dus over drie stel 'hemel en aarde', niet gestapeld, maar elkaar opvolgend in de tijd. En als *dat* de leer is van het OT, want dat is de essentie van zijn betoog, zou het dan niet logisch zijn dat het ook *dit* is waar Paulus over spreekt wanneer hij het heeft over 'de derde hemel'? Vooral als we dan ook nog opmerken dat hij die 'derde hemel' in de volgende zin nader aanduidt als 'het paradijs'. We weten dat het oorspronkelijke paradijs zich op aarde bevond, en dat de nieuwe aarde van het komende Koninkrijk wordt beschreven als een hersteld paradijs. Paulus' 'derde hemel en het paradijs' zijn dan niets anders dan Petrus' (en Jesaja's) 'nieuwe hemel en nieuwe aarde'. Paulus' 'volgeling van Christus' (waarmee hij waarschijnlijk zichzelf bedoelt, maar dat is weer een andere discussie) is in zijn visioen dan tijdelijk weggevoerd naar een toekomst waarin er die nieuwe situatie zou zijn; zoals bijvoorbeeld de profeet Ezechiël in zijn visioen al heeft rondgelopen in de nieuwe tempel van die tijd. Wanneer we zijn uitspraak zo lezen staan we in elk geval weer met beide benen op vaste bijbelse grond. R.C.R.

Ontmoeting met: *Stefanus*

Stefanus (kroon of krans) was één van de zeven Grieks sprekende volgelingen van Jezus, die werden uitgekozen om de apostelen te helpen bij de zorg voor de armen. In Handelingen 6:7 lezen we over hem: “Stefanus, een diep gelovig man, die vervuld was van de heilige Geest”. Hierdoor was hij in staat wonderen en tekenen te doen. Dit leidde al snel tot jaloezie, en een groot meningsverschil tussen hem en verschillende Joden (vers 9). Het meningsverschil zal zeker over Jezus gegaan zijn. Stefanus ging een confrontatie echter niet uit de weg, en was bereid te lijden voor zijn Heer. Zijn tegenstanders konden niet op tegen zijn wijsheid, en bedachten een plan om hem uit te schakelen. Zij kochten enkele mannen om, die voor de leden van de Joodse Raad valse dingen beweerden. Hij zou Mozes en God beledigd hebben, door te zeggen dat “Jezus uit Nazareth de heilige plaats zal afbreken en de gebruiken van Mozes zal veranderen” (vers 13). Stefanus hield ter verdediging een lange redevoering, waarin hij de heilsgeschiedenis van Abraham tot koning Salomo behandelde. Benadrukte alle onwil van het volk, hun steeds weerkerende verzet tegen Mozes: “Wie heeft jou als leider en rechter aan gesteld”? (vers 35). ‘Wie van de profeten hebben uw voorouders niet vervolgd?’ ‘Zelf hebt u nu de Rechtvaardige verraden en vermoord’ (vers 52). Hier werd woedend op gereageerd. Stefanus, vervuld van de heilige Geest zei: “Ik zie de hemel geopend en de Mensenzoon, die aan Gods rechterhand staat”. Dit werd gezien als Godslastering. Niemand wilde meer luisteren, en in blinde woede werd Stefanus meegesleurd en gestenigd. Stefanus toonde een ware volgeling van de Heer te zijn. Hij werd niet boos, ging niet schelden, maar vroeg zelfs in de benauwde ogenblikken voor zijn dood vergeving voor hen: “Heer reken hun deze zonde niet toe”. Zo werd hij de eerste martelaar voor Christus. Hij was een groot voorbeeld voor allen die vervolgd werden. Hij toont ons, dat de Heer in alle omstandigheden de belangrijkste in ons leven moet zijn. N.D.

En Stefanus verrichtte dankzij Gods genade en kracht, grote wonderen en tekenen onder het volk

6. De komst

De uitvinding van de boekdrukkunst, halfweg de 15e eeuw, betekent een omwenteling in de kennisoverdracht. Die omwenteling raakt ook de verspreiding van de Bijbel. Toch lijkt er aanvankelijk weinig te gebeuren. Het nieuwe proces heeft als het ware een incubatietijd; tot de gevolgen in de 16e eeuw in volle omvang losbarsten. De boekdrukkunst maakt een eind aan duizend jaar scheiding tussen volk en Bijbel.

De boekdrukkunst

Halfweg de 15e eeuw werd een uitvinding gedaan die de wereld zou veranderen: de uitvinding van de boekdrukkunst. Op zich was het "drukken" al niet onbekend meer. Prenten werden in hout uitgesneden en gedrukt. Ook tekst werd wel op deze wijze vermenigvuldigd; men spreekt dan van blokdruk. Het bezwaar van blokdruk was dat de houten "moeder" snel sleet en het gedrukte beeld na een eerste serie vervaagde. Voor prenten was dit niet zo'n bezwaar, maar tekst werd snel onleesbaar. De uitvinding hield in feite in het "zetten" van een tekst uit losse letters. Deze letters werden uit lood gegoten in daarvoor gemaakte gietmallen. Ze konden bij slijtage gemakkelijk omgesmolten worden en opnieuw gegoten. Zo ontstond een gedrukte tekst die zich kon meten met de beste handschriften.

Gutenberg

De eerste van wie wij weten dat hij zo gewerkt heeft is de Duitser Johannes Gutenberg uit Mainz. In de vroege jaren vijftig van de 15e eeuw werkte hij aan de uitgave van een Bijbel. Deze Bijbel moest de fraaiste uitgave worden die er ooit was geweest. Maar omdat hij met zijn nieuwe procédé veel sneller kon werken dan de monniken in de kloosters, die de Schrift geheel met de hand moesten schrijven, kon hij toch relatief goedkoop leveren. Vijftig gulden vroeg hij voor een editie op perkament. Dat was tweemaal het jaarloon van een geschoold ambachtsman, maar veel goedkoper dan een handschrift dat, afhankelijk van de uitvoering, destijds 50 gulden moest kosten. Drie jaar was Gutenberg bezig, van 1450 tot 1453. Om het werk gaande te houden moest hij telkens geld lenen. Daar zijn later processen over gevoerd; toen de geldschieters doorkregen waar Gutenberg mee bezig was claimden zij de eigendomsrechten op de nieuwe vinding. Het is door deze proces-

42-regelige Gutenberg Bijbel (detail

van de boekdrukkunst

sen en uit de processtukken dat wij nu zo precies weten wat Gutenberg deed. Om intussen brood op de plank te krijgen drukte Gutenberg ook een editie op papier. Die kostte destijds slechts 35 gulden. De oplage bedroeg enkele tientallen exemplaren, zowel van de perkamentuitgave als van de papieruitgave. Deze zogenaamde 42-regelige Gutenbergbijbel is het oudste gedrukte boek dat wij kennen. En hoe zit dat dan met Laurens Jansz. Koster? Het is jammer, maar van hem bezitten wij geen enkel gedrukt boek. Volgens deskundigen is het zelfs niet zeker of hij heeft bestaan. Het oudste volgens de nieuwe techniek gedrukte boek dat wij in ons land kennen, is de Delftse Bijbel van 1477 (dat is 25 jaar na de Gutenbergbijbel) en die is niet van Koster.

De 42-regelige Gutenbergbijbel wordt beschouwd als een hoogtepunt van de boekproductie. Hoewel de tekst zelf is gedrukt, is er nog erg veel handwerk aan verricht. Hoofdstuktitels, ondergeschikte hoofdletters en paginakoppen zijn met de hand in rode inkt toegevoegd. Beginhoofdletters zijn uitgevoerd in de fraaiste miniatuurtechnieken en vele bladzijden zijn voorzien van kostbare randversieringen. Gutenberg mikte op de rijke burgerij, de welgestelde kooplui, die zijn boek konden betalen. Massaproductie was niet zijn doel. En het besef dat je met de nieuwe techniek een eigen weg kunt gaan, moest nog doorbreken. Zijn Bijbel was ook een Bijbel in het Latijn. Dat was immers de officiële versie en zijn clientèle kende best Latijn.

42-regelige Gutenberg Bijbel (pagina)

Het werd al even aangeduid: Gutenberg drukte niet alleen op perkament, maar ook op papier. Papier was een betrekkelijk nieuwe uitvinding, van Arabische oorsprong. Juist rond deze tijd begonnen hier en daar in Europa aarzelend de eerste papiermolens te verschijnen. Een schijnbaar ondergeschikte ontwikkeling, maar wel een die bepalend was voor de ontwikkeling van de boekdrukkunst. Gutenberg had voor het drukken van één perkament-Bijbel 340 vellen perkament nodig. Eén kalfshuid leverde twee vellen; dat

was dus 170 kalfshuiden per Bijbel. Voor zijn oplage van slechts 50 exemplaren waren duizenden kalfshuiden nodig. Het vraagt weinig fantasie om te zien dat het met die hele boekdrukkunst nooit iets was geworden als de nieuwe papiermolens niet in het benodigde papier hadden kunnen voorzien.

De Delftse Bijbel

In 1477 verschijnt in ons land het eerste boek (voor zover wij weten) dat volgens het nieuwe procédé is gedrukt. Ook dit is een Bijbel; maar anders dan de Bijbel van Gutenberg is dit er een in de landstaal. Naar de plaats van drukken staat hij bekend als de "Delftse Bijbel". In 1977 is er in Delft een grote tentoonstelling aan gewijd geweest: 500 jaar Delftse Bijbel (en dus waarschijnlijk ook: 500 jaar boekdrukkunst in Nederland). De verschillen met de Bijbel van Gutenberg zijn opvallend. En dat geldt niet alleen voor de taal. De uitvoering is sterk vereenvoudigd: geen illustraties, geen rijk versierde hoofdletters. Het handwerk is sterk teruggebracht. De beide drukker/uitgevers mikken kennelijk op een veel groter publiek. Om de kosten nog verder te drukken geven zij niet eens een complete Bijbel uit. Ze beperken zich tot het Oude Testament, en dan nog zonder de psalmen. Dit weerspiegelt nog de middeleeuwse houding: een stukje Bijbel is al heel wat, want wie kan zich een complete Bijbel veroorloven. Bovendien bestonden de evangeliën al in enige omvang in handschrift en ook losse psalteria waren bekend. De beide Delftenaren dachten kennelijk dat er wel markt zou zijn voor de rest. Door dit alles kwam de prijs omlaag tot circa 12½ gulden (destijds een half jaarsalaris). Toch is de uitgave kennelijk geen groot commercieel succes geweest, want hij is niet herhaald. De vertaling van de Delftse Bijbel was overigens een oude bekende. Het was die van de Vlaamse Historiebijbel van 1360; een vertaling die redelijk populair was in de Nederlanden (zie het vorige artikel, "De ontoegankelijke Schrift").

De Keulse Bijbel

Korte tijd na de Delftse Bijbel is in het oosten van ons land de zogenaamde Keulse Bijbel verschenen. Anders dan de Delftse Bijbel was dit een complete Bijbel. Hij werd gedrukt in Keulen in twee versies: een hoogduitse en een westnederduitse. Die laatste taal werd in het oosten van ons land gesproken, maar sprak de burger elders in de Nederlanden minder aan, wat een grote verspreiding in de weg heeft gestaan. Ook nu nog merken wij dat de Delftse Bijbel gemakkelijker te lezen is dan de Keulse Bijbel. De vertaling voor de Keulse Bijbel werd speciaal voor dat doel gemaakt. Maar het boek Hooglied werd onvertaald gelaten; dat is in het Latijn afgedrukt. Een inleiding vertelt ons dat de inhoud van Hooglied minder geschikt werd geacht voor al te jeugdige personen. De veronderstelling was kennelijk dat wie Latijn

heeft geleerd intussen de jaren des onderscheids heeft bereikt. De Keulse Bijbel oogt aantrekkelijker dan de Delftse Bijbel omdat hij op diverse plaatsen geïllustreerd is. Wie hem doorbladert, merkt ook op dat de uitgever er bij de toenmalige oplagen niet tegenop zag zetfouten in de hele oplage met de hand in rode inkt te laten verbeteren.

Al deze Bijbels waren vertalingen van de Vulgaat, de officiële Latijnse kerkbijbel. Aan de eventuele juistheid van de Vulgaat werd toen nog door niemand getwijfeld. Dat kwam pas later, in de 16e eeuw, ten tijde van de reformatie. Ook ontbrak in deze Bijbels nog de indeling van de hoofdstukken in verzen; die ontstond pas rond 1560. Wel waren de hoofdstukken in grotere delen ingedeeld die werden aangegeven met hoofdletters in de kantlijn: A, B, C enz.

De betekenis van de boekdrukkunst

De invloed van de uitvinding van de boekdrukkunst lijkt aanvankelijk niet zeer groot te zijn. Gedurende de tweede helft van de 15e eeuw is er nog geen sprake van een massale verspreiding van Bijbels. Er waren slechts enkele uitgaven en de oplagen waren klein. Toch is de uitvinding van immense betekenis geweest, al zou deze zich pas in de volgende eeuw openbaren. Als in de 16e eeuw het volk in opstand komt tegen de gevestigde orde, is het de drukpers die het proces ondersteunt. Ideeën hoeven niet langer van mond tot mond te worden doorgegeven. Hun verspreiding is niet langer uitsluitend afhankelijk van de reissnelheid van hun predikers, die de boodschap persoonlijk moeten komen verkondigen. Ook wordt het volk onafhankelijk van de kerkelijke en wereldse overheid. Het kan nu langs andere wegen kennis nemen van ideeën. In de vroege 16e eeuw zal dit leiden tot de reformatie, en tot tal van andere omwentelingen. Sommige overheden zagen dit reeds vroeg en trachtten het drukkersambt te binden aan een vergunningsysteem. Maar dat is nooit gelukt. En tot in onze dagen begint elke revolutionaire beweging zijn activiteiten met de verwerving van een kopieermachine of een drukpers. Het is door de drukpers dat in de 16e eeuw het contact tussen volk en Bijbel na duizend jaar weer hersteld wordt.

R.C.R.

Drukpers Gutenberg

In Handelingen 17 lezen we over Paulus' ontmoeting met twee filosofische stromingen in Athene: de Epicureïsche en de Stoïcijnse school. Als we tijd en geografie buiten beschouwing laten, lijkt het alsof wij worden geconfronteerd met de 'wijsheden' in ónze tijd. Want het wereldse denken in Paulus' dagen vertoonde bepaalde overeenkomsten met dat in onze wereld.

De Epicureïsche wijsgeren gingen er in hun dagelijks leven van uit, dat alles door toeval was ontstaan. Slechts in theorie geloofden zij in "de goden". Deze goden, zo ver weg, konden niet werkelijk geïnteresseerd zijn in de wereld en haar bewoners. Zij waren voor deze wijsgeren geen realiteit. Zij waren eigenlijk atheïsten. Hun uitgangspunten lijken sterk op die van hedendaagse levensgenieters. Zij gaven zich over aan de geneugten van het leven en *koesterden* het vlees.

De god van de Stoïcijnen was de natuur. De mens maakte daar deel vanuit. Zij bewoog zich in vastgestelde kringlopen, die de mens niet kon veranderen. De Stoïcijnen geloofden dat alles door het noodlot werd bepaald. Dat lot heette dan Gods wil. Aangezien alles wat er gebeurt Gods wil is, zit er niets anders op dan dat de mensen moeten leren alles te accepteren. Op het moment dat de wereldcyclus ten einde komt, valt alles uiteen in een vuurbal. Dan begint alles weer van voren af aan. Alles wat plaats vindt is van te voren bepaald. Omdat alles vooraf is vastgesteld, kan er niets worden veranderd. De Stoïcijnen leerden dat het maar het beste is je te schikken in je lot. Je moet dat doen door je te oefenen onafhankelijk te zijn. Omgaan met het kwaad lukt het beste als je een onverschillige levenshouding probeert aan te nemen. Dit geeft je vrede in je geest. De Stoïcijnen *onttrokken zich* aan het vlees.

Bijbels geloof

De prediking door Paulus

In zo'n denk- en leefwereld verscheen de apostel Paulus met het evangelie. Zijn prediking bestond uit zes hoofdpunten, :

Verzen 24-25

In tegenstelling tot de Epicureërs, die leerden dat de goden verwijderd waren van de natuur, of de Stoïcijnen die leerden 'god is de natuur', zei Paulus dat God, hoewel ver boven ons verheven, toch zeer betrokken is bij de wereld die Hij maakte. Wat Paulus zei is tevens een les voor alle tijden. Het is maar al te waar dat mensen vaak aanbidden wat hun handen hebben gemaakt. De 'god' van een mens is dat waaraan hij al zijn tijd, geld, energie en aandacht geeft, waardoor deze god belangrijker voor hem is dan zijn Schepper. Dat kan van alles inhouden: sport, studies, hobbies en vermaak.

Vers 26

In contrast met de Epicureërs, die welbeschouwd op atheistische evolutionisten lijken, en leerden dat de wereld door toeval ontstond, of de Stoïcijnen, wier 'god' de wereld was die zichzelf draaiende houdt volgens onveranderlijke wetten en eindeloze herhalingen, predikte Paulus dat God onze Maker is en ons zegent. Niet het noodlot bestuurt ons, maar Gods hand.

Verzen 27-28

De fatalistische Stoïcijnen leerden dat alles zou samensmelten tot een pantheïstische god. De praktisch ingestelde atheïstische Epicureërs leerden dat de

goden heel ver van de mens waren verwijderd en al helemaal niet in hen geïnteresseerd. Paulus zei dat God ons zó heeft gemaakt (naar zijn beeld) dat wij Hem kunnen zoeken. Er is dus met God contact mogelijk. Paulus haalde twee citaten aan van twee van hun nationale dichters: Aratus en Cleanthes. In elk van hun gedichten komt de zin voor: “Wij zijn van Zijn geslacht”.

Verzen 29-30
De dagen van donkerheid en onwetendheid zijn nu voorbij en verleden tijd. De wijsgeren hebben ongelijk. Als het waar is dat God ons heeft gemaakt, dan kan onze opvatting van God niet iets zijn dat *wij* maken. Zoals wij macht hebben over goud, zilver en steen, zo heeft God macht over ons. God straft ons niet direct als wij afgoden dienen, maar eist wel degelijk *bekering.* Zolang de mens op zoek was in de duisternis kon hij God niet leren kennen. God zag vroeger hun dwaasheden en fouten over het hoofd. Nu is het anders: De ware kennis van God is tot ons gekomen in Christus.

Vers 31a
De oordeelsdag komt naderbij. Voor de mens is het leven niet een weg die leidt tot vernietiging, zoals de Epicureeërs leerden. Het is evenmin een weg die ons opneemt in een god die Natuur heet, zoals de Stoïcijnen dachten. Het is een reis naar de Rechterstoel van Christus.

Vers 31b
Het grootste teken van Gods bemoeienis in deze wereld is de opstanding van Jezus Christus. We moeten niet worden verenigd met een Onbekende God, maar met de door de hemelse Vader opgewekte Christus.

en heidense filosofie

Gemengde reacties

Paulus had minder succes in Athene dan elders, waar “niet vele wijzen, niet vele invloedrijken” waren (1 Kor. 1:26). De inwoners van Athene zeiden dat zij op zoek waren naar wijsheid. Zij wilden geen actie. Zij waren niet op zoek naar conclusies. Zoals velen tegenwoordig wilden zij alleen maar praten en discussiëren, en niets doen.

Sommigen spotten. Zij vonden die enthousiaste joodse Paulus waarschijnlijk maar een vreemde snuiter. Voor hen was het leven een soort grap. Maar grappen eindigen vaak in tragedies. Uiteindelijk worden wij allemaal geconfronteerd met de harde realiteit van het sterven.

Sommigen zeiden: Wij zullen u hierover nog wel eens horen. Dat zijn mensen die belangrijke beslissingen altijd maar uitstellen. Maar aan het eind van onze levensreis is er geen ‘morgen’ meer.

Sommigen kwamen tot geloof. Dit is de enige veilige weg. Enige mannen sloten zich bij Paulus aan. Er was ook een vrouw, Dámaris, die tot geloof kwam. En dan was er Dionysius, een Areopagiet, lid van het Tribunaal. Het was alsof de rechter van zijn stoel opstond, en zich bij de gevangene aansloot in de afgesloten ruimte van de rechtzaal. Van menselijk standpunt bekeken was zijn bekering een triomf voor de waarheid. Een lid van het Tribunaal genoot de hoogste reputatie onder het volk vanwege zijn intelligentie en voorbeeldige gedrag. Dionysius gooide zijn carriere te grabbel, omdat Christus het waard is! M.R.

“Anderen heeft hij gered: laat hij nu zichzelf redden als hij de Messias van God is, zijn uitverkorene!” (Lucas 23:35). De ‘oversten’ die Jezus, toen hij aan het kruis hing, zo bespotten, haalden hier de profetische woorden van David aan: “Wend je tot de HEER! Laat hij je verlossen, laat hij je bevrijden, hij houdt toch van je?” (Psalm 22:9). Toch was het onmogelijk dat Jezus Zichzelf zou redden. Het waren niet de nagels door zijn handen en voeten die hem daar vasthielden, noch waren het de Romeinse soldaten die hem verhinderden van dat kruis af te komen. Zelfs het hele Romeinse leger zou machteloos zijn tegen de “meer dan twaalf legioenen engelen” die hem ter beschikking hadden gestaan als hij daarom gevraagd had. Nee, wat hem werkelijk aan het kruis hield, met al zijn ellende, was de absolute noodzaak van zijn dood als vervulling van de wil van zijn Vader.

Zijn wil en de wil van de Vader.
Dat wil niet zeggen dat hij geen keus had. Hij had zijn Vader om hulp kunnen bidden. Zijn eigen menselijke wil verlangde inderdaad dat de lijdensbeker hem zou voorbijgaan; had hij daar niet ernstig om gebeden? Toch onderwierp hij zich aan de voorwaarde “ Vader, als U het wilt” (Lucas 22:42). Christus had een eigen wil, maar die heeft hij bewust ondergeschikt gemaakt aan de wil van de Vader: “ Maar laat niet wat ik wil, maar wat u wilt gebeuren”. Wij zien hier in Jezus het ultieme voorbeeld van zijn eigen woorden: “ Want ieder die zijn leven wil behouden, zal het verliezen; maar wie zijn leven verliest .., zal het behouden” (Lucas 9:24).

Zichzelf redden

Hij had zichzelf in absolute zin verloochend, totdat hij zijn laatste adem uitblies en zijn wil verdween in de vergetelheid van de dood. Daarmee stelde hij God in het gelijk; alle leven behoort aan God en slechts Diens wil heeft recht om vervuld te worden.

De natuurlijke mens zegt: “Ik ben ik, ik heb er recht op te leven en mijn eigen weg te gaan.” Een kind van God zegt: “Ik heb geen recht op leven tenzij God het mij geeft, geen recht om ook maar iets te willen, behalve wanneer dat Zijn wil vervult.” De apostel Paulus paste dit principe toe op zijn eigen leven: “Ikzelf leef niet meer, maar Christus leeft in mij. Mijn leven hier op aarde leef ik in het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en zich voor mij heeft prijsgegeven.” (Galaten 2:20).

Voor de toeschouwers was zijn weigering van het kruis af te komen een aanleiding tot spot; zijn bewering de Messias te zijn viel aan scherven. Hoe zou hij de verlosser, de Zoon van David kunnen zijn, als hij zichzelf niet eens kon redden? Maar Gods wijsheid zet alle menselijke

waarden op hun kop. “Deze is mijn Zoon, in wie Ik mijn welbehagen heb” had God getuigd, en zijn kruisdood was het definitieve bewijs dat Jezus die uitverkorene was. De Vader verheugde Zich in een Zoon die Hem liefhad.

kon Hij niet

Zichzelf verloochenen.
In het licht van zijn eigen voorbeeld, dat lang van te voren was geprofeteerd en nu op het punt stond in vervulling te gaan, kon Jezus tot de discipelen zeggen: “Wie mijn volgeling wil zijn, moet zichzelf verloochenen, zijn kruis op zich nemen en zo achter mij aan komen.” (Marcus 8:34). Christus Zelf zou de lange stoet volgelingen leiden, die de eeuwen door het kruis op zich genomen hebben, als teken van hun zelfverloochening. In Hem zou hun dood een wedergeboorte tot nieuw leven zijn, waarin Gods wil, en niet hun eigen wil, bevestigd zou worden.

Het door Hem ingestelde teken van die ultieme verloochening, die dood en wedergeboorte in Christus, is de doop. Toch is de doop meer dan alleen maar een symbool; het is de door God vastgestelde manier waarop een mens kan delen in datgene wat het voorstelt: de dood en opstanding van Christus. Het eerste dat ons opgedragen wordt, om onze bereidheid onszelf te verloochenen te tonen, is dat wij ons laten dopen: het “Nee” tot ons eigen ‘Ik’ en het “Ja” tot God, ‘bij wie alleen onsterfelijkheid is’. Wie de doop afwijst, verheft zichzelf en verloochent Christus, hoe verheven zijn idealen en hoe liefdadig zijn werken ook mogen zijn. De ware doop is in feite een sterven opdat Christus in ons mag leven, een bekentenis dat wij uit onszelf niets zijn en dat God ons niets schuldig is. In de doop aanvaarden wij alleen de genade Gods in Christus Jezus. Buiten het offer van de Heer om is er geen leven, en *wij* maken niet uit op welke manier wij daaraan deel mogen hebben.

Weliswaar zijn er mensen die de noodzaak van de doop ontkennen door te wijzen op de misdadiger aan het kruis, die ‘ook niet gedoopt was’, maar in werkelijkheid deed *alleen hij* in werkelijkheid, wat *wij* slechts symbolisch kunnen doen: met Christus gekruisigd worden.

Maar het sterven in de doop is pas het begin van het nieuwe leven. Dat leven houdt in dat wij voortdurend sterven, onszelf verloochenen, dat wij constant bezig zijn om “wat aards in ons is” te laten sterven (Kolossenzen 3:5). Toch is het een echt begin, een daad waarin wij onszelf verloochenen en God gehoorzamen, zodat wij het kruis op ons nemen om Diegene te volgen, in wie God Zijn welbehagen heeft.

Alle citaten uit de NBV behalve waar anders vermeld. *LGS/*C.T.

Uit de oorspronkelijke Engelse editie vertaald, bewerkt en heruitgegeven, met toestemming van The Christadelphian Magazine & Publishing Association, Birmingham, UK, aan wie alle rechten voorbehouden zijn.

De schrijvers van de boeken van het Nieuwe Testament, tonen telkens hoe Christus niet Zichzelf heeft behaagd, door een hoge plaats met eer en macht onder de mensen te zoeken, maar “Zichzelf ontledigd heeft en de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen”; ja zelfs heeft “Hij Zich vernederd en is gehoorzaam geworden tot de dood, ja tot de kruisdood” (Fil.2:7 en 8). Hij heeft dus niet voor Zichzelf geleefd, maar voor Zijn God en Vader, Die Hem met een bepaald doel in de wereld had gezonden, namelijk om de wereld te behouden (Joh. 3:16 en 17). Zijn levensdevies was: “Hier ben Ik, om Uw wil, o God, te doen” (Hebr.10:7). En zoals God de wereld liefhad, zo heeft Zijn eniggeboren Zoon de wereld liefgehad en Zich voor haar overgegeven. In Romeinen 5 kunnen we zien dat Christus voor ons deed wat andere mensen niet konden doen: “God bewijst Zijn liefde jegens ons, doordat Christus, toen wij nog zondaren waren, voor ons gestorven is (Rom. 5:8).

Niemand leeft voor zichzelf

In de bovenzaal, op de avond voor Zijn kruisdood, benadrukte Jezus dat Zijn volgelingen elkaar moesten liefhebben: “Gelijk de Vader Mij heeft liefgehad, heb ook ik U liefgehad, blijft in Mijn liefde ... Dit is Mijn gebod, dat u elkaar liefhebt, gelijk Ik u heb liefgehad. Niemand heeft groter liefde, dan dat hij zijn leven inzet voor zijn vrienden” (Joh. 15:9-17). Later in zijn gebed liet Hij zien dat Hij verlangde naar een sterke eenheid in geloof en liefde tussen God en Hemzelf enerzijds en Hemzelf en zijn discipelen anderzijds. Maar die laatste eenheid vraagt ook om onderlinge eenheid tussen de leden van zijn gemeente. In hoofdstuk 6 van de brief aan de Romeinen vervolgde Paulus, na zijn woorden over het sterven van Christus voor zondaren, dat wij mensen met Hem moeten sterven, om een nieuw en ander leven te kunnen leiden dan dat van de mensen in de wereld. Wie zich laat onderdompelen in het bad van wedergeboorte is “met Hem begraven door de doop in de dood, opdat, gelijk Christus uit de doden opgewekt is door de majesteit van de Vader, zo ook wij in nieuwheid van leven zouden wandelen” (Rom 6:4).

Dit nieuwe leven wordt gekenmerkt door liefde voor God en de naaste. Een liefde waarvan Paulus schreef dat zij niet alleen ongeveinsd moest zijn, maar ook zichzelf niet zoekt (1 Kor. 13:4-7). Wie die liefde heeft, verlangt ernaar God te behagen en het goede te zoeken voor zijn of haar naaste, in het bijzonder broeders en zusters in het geloof, tot opbouw van de gemeente. “Laat die gezindheid bij u zijn, welke ook in Christus Jezus was”, vermaande hij (Fil. 2:5). Jezus wist dat Hij het eigendom was van Zijn Vader in de hemel, en dat Hij Hem verwekt had om een verloren mensheid te verlossen uit zonde en dood. Hij wilde de Knecht zijn, waarvan God door Jesaja had gesproken. In die nederigheid en zelfverloochening was Hij bereid te sterven voor anderen. Maar van de mensen voor wie Hij gestorven is, wordt ook verwacht dat zij

bereid zijn te sterven. Niet altijd letterlijk, maar wel op symbolische wijze, om daarmee aan te geven dat zij dood zijn voor de begeerten van het vlees, zodat zij niet meer leven voor zichzelf, maar voor God. Paulus schreef aan de Galaten: "Wie Christus Jezus toebehoren hebben het vlees met zijn hartstochten en begeerten gekruisigd" (5:24) en: "Met Christus ben ik gekruisigd, en toch leef ik, dat is: niet meer mijn ik, maar Christus leeft in mij. En voor zover ik nu nog in het vlees leef, leef ik door het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en Zich voor mij heeft overgegeven" (2:20) en in 2 Kor. 5:14 en 15: "De liefde van Christus dringt ons, daar wij tot het inzicht gekomen zijn, dat één voor allen gestorven is. Dus zijn zij allen gestorven, opdat zij, die leven, *niet meer voor zichzelf zouden leven*, *maar voor Hem, die voor hen gestorven is en opgewekt*". In dat leven moeten wij steeds meer gelijkvormig worden aan Christus, zodat wij niet voor onszelf leven, maar ook bereid zijn ons voor anderen te geven, zodat zij het heil zullen mogen zien dat God beloofd heeft aan wie Hem liefhebben. Paulus schreef aan de Galaten verder onder andere: "... dient elkaar door de liefde" (5:13 en 14); Laten wij niet moe worden goed te doen ... voor allen, maar inzonderheid voor onze geloofsgenoten" (6:9 en 10); "helpt terecht in een geest van zachtmoedigheid ... verdraagt de moeilijkheden van elkaar; zo zult u de wet van Christus vervullen" (6:1 en 2).

In de eerste brief aan de Korinthiërs, waar hij schreef over liefde die zichzelf niet zoekt, zei hij op andere wijze: "*Niemand zoeke het zijne, maar wat van de ander is* ... zoals ook ik (Paulus) allen in alles ter wille ben, niet om mijn eigen belang te zoeken, maar dat van zeer velen, *opdat zij behouden worden*" (1 Kor. 10:24-33). Dat is het doel dat God had met de verwekking van Zijn Zoon; dat is wat Christus zocht in zijn leven; dat is wat de apostelen dreef, en dat is wat ook van ons wordt gevraagd: het belang van anderen zoeken, zodat zij behouden worden. Dan wordt werkelijkheid wat Paulus schreef: "Want *niemand onzer leeft voor zichzelf*, en niemand sterft voor zichzelf; want als wij leven, het is voor de Here, en als wij sterven, het is voor de Here. Hetzij wij dan leven, hetzij wij sterven, *wij zijn des Heren*" (Rom. 14:7-8) en "Ieder onzer trachte zijn naaste te behagen, ten goede, tot opbouwing, *want ook Christus heeft Zichzelf niet behaagd* ..." (15:2 en 3). Wie dat kunnen, brengen de vruchten van de Geest voort in hun leven met Christus: "liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing" (Gal. 5:22). De eigenschappen van Christus' leven worden dan zichtbaar in ons. Dan zijn wij niet onderling verdeeld, maar gericht op dat ene heil, dat ons allen is beloofd, en elkaars noden en behoeften daarbij, in een ernstig pogen dat heil te ontvangen. Paulus schreef over zijn bede voor zijn lezers: "De God nu van de volharding en de vertroosting geve u eensgezind van hetzelfde gevoelen te zijn naar (het voorbeeld van) Christus Jezus, opdat u eendrachtig uit één mond de God en Vader van onze Here Jezus Christus mag verheerlijken". (Rom. 15:5 en 6) J.D.

Hoe leest u ?

De Here Jezus vroeg zijn tijdgenoten:
Zo maakte Hij duidelijk dat
en dat het belangrijk is onderscheid te maken tussen wat

**“Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en
en met heel uw**

In onze westerse wereld heeft ‘hart’ als beeld de functie van de zetel van ons *gevoel*, in tegenstelling tot *verstand*, voor onze rationele overleggingen. Wanneer we van iemand zeggen dat hij ‘het te hoog heeft zitten’ bedoelen we dat hij de dingen te verstandelijk benadert en te weinig met zijn gevoel. En zolang we allemaal maar begrijpen wat we met dat hart bedoelen (want biologisch gesproken zit daar natuurlijk helemaal niet ons gevoel) is er niets aan de hand. Maar het gevaar is, dat we er niet op verdacht zijn dat dat begrip ‘hart’ in een ander cultureel verband wel eens een andere gevoelswaarde zou kunnen hebben. En dat is in de Bijbel dan ook inderdaad het geval.

In bovenstaand citaat, uit Mark. 12:30, vat de Here Jezus de Wet samen, waarbij Hij in feite Deut. 6:5 citeert. Eigenlijk noemt Mozes daar alleen hart, ziel en kracht. Ook in Luk. 10:27 vinden we echter vier aspecten: hart en ziel, kracht en verstand, daar genoemd door een schriftgeleerde. In Matth. 22:37 noemt Jezus, net als Mozes, drie aspecten: hart, ziel en verstand; Hij vervangt Mozes’ ‘kracht’ daar dus door ‘verstand’. Wanneer de schriftgeleerde in Mark. 12 Jezus’ woorden herhaalt, noemt hij er ook maar drie, maar dan hart, verstand en kracht. We moeten dus constateren dat kennelijk enerzijds hart en ziel als grotendeels gelijkwaardig worden gezien (een zogenaamd parallellisme) en anderzijds verstand en kracht. Dat helpt ons alvast wat op weg.

‘Verstand’ slaat vooral op iemands *overleggingen*. Hij bedenkt hoe hij een zaak gaat aanpakken, en hoe hij zijn *mogelijkheden* (krachten) zo goed mogelijk kan aanwenden om zijn doel te bereiken; In dit geval dus het dienen van God. Weliswaar staat er ‘liefhebben’ en niet ‘dienen’, maar in de Hebreeuwse denkwereld kun je iemand niet liefhebben zonder voor hem bezig te zijn (zie bijvoorbeeld Jak. 2:15-17). Wellicht daarom worden verstand en kracht als grotendeels gelijkwaardig behandeld. Het woord ‘ziel’ duidt in een verband als dit vooral het *wezen* van de mens aan, dat wat hij werkelijk is. En dat is dan waar dat woord ‘hart’ parallel aan staat.

Het woord ‘hart’ duidt in de eerste plaats op iemands innerlijke leven, dat wat hij werkelijk is of najaagt, in tegenstelling tot hoe hij zich naar buiten toe

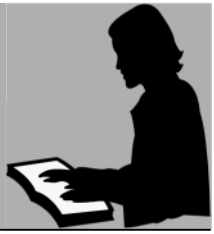

met heel uw ziel
verstand en met heel uw kracht

voordoet, de uiterlijke schijn: "Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart is ver van Mij" (Matth. 15:8). Anderzijds kan een mens zijn ware aard vaak toch niet verbergen: "Nadat hij de mensen bij zich geroepen had, zei hij tegen hen: 'Niet wat de mond ingaat maakt een mens onrein, maar wat de mond uitkomt, dat maakt een mens onrein ... Zien jullie dan niet in dat alles wat de mond ingaat in de maag terechtkomt en in de beerput weer verdwijnt? Wat daarentegen de mond uitgaat komt uit het hart, en die dingen maken een mens onrein. Want uit het hart komen boze gedachten, moord, overspel, ontucht, diefstal, valse getuigenissen en laster. Dat maakt een mens onrein, niet het eten met ongewassen handen." (Matth. 15:10-11, 17-20). Ook bij Lukas lezen we daarover, wanneer Jezus zegt: "Elke boom kun je aan zijn vruchten kennen, want van distels pluk je geen vijgen en van doornstruiken geen druiven. Een goed mens brengt uit de goede schatkamer van zijn hart het goede voort, maar een slecht mens brengt uit zijn slechte schatkamer het kwade voort; want waar het hart vol van is daar loopt de mond van over" (Luk. 6:44-45). Het hart is een soort schatkamer, waar de mens zijn ware 'schatten' verbergt, dat wil zeggen datgene waar hij werkelijk waarde aan hecht.

In zijn prediking probeerde Jezus daarom tot dat hart door te dringen, en die werkelijke innerlijke gezindheid om te buigen tot een God-gezinde mentaliteit. Dat hart, niet het lichaam, moet rein zijn in Gods ogen, want: "Gelukkig wie zuiver [Grieks: 'rein'] van hart zijn, want zij zullen God zien" (Matth. 5:8). Maar van te velen bleek dat hart 'verhard', zodat het geen andere waarden meer toeliet, en zelfs zijn discipelen konden daar (in elk geval voor het moment) last van hebben: "want zij waren bij de broden niet tot inzicht gekomen, maar hun hart was verhard" (Mark. 6:52). En daarom moeten we ook zorgen dat er niets die God-gezinde mentaliteit in de weg kan staan: "Pas op dat jullie hart niet afgestompt raakt door de roes en de dronkenschap en de zorgen van het dagelijks leven, zodat die dag [van Jezus' terugkomst] jullie overvalt" (Luk. 21:34). Want wie God wil dienen, moet dat doen met zijn *hele* hart, of, zoals het elders heet: 'van ganser harte'.

R.C.R.

“Toen zei Ik : zie, hier ben Ik,

In de voorgaande delen hebben we de vijf profetieën van Jesaja over de Knecht en de Gezalfde bekeken. In dit laatste deel kijken we vooral naar het totaal van de vervulling van de profetieën over de Here Jezus.

De wereld van Jesaja

Jesaja beschrijft in een voorwoord (de eerste vijf hoofdstukken) de achtergronden van zijn boodschap. Hij spreekt van een volk dat weliswaar zelf meent God te dienen, maar tegelijkertijd niet begrijpt dat de maatstaf die God vraagt veel hoger ligt. “Wat moet ik met al jullie offers? zegt de HEER. Ik heb genoeg van die schapen, die vetgemeste kalveren; het bloed van stieren, rammen en bokken wil ik niet meer ... wie heeft je gevraagd mijn voorhoven plat te lopen? Houd op met die zinloze offergaven. Ik heb een afschuw van jullie wierook.” Want: “Ik duld het niet **naast al dat wangedrag**.” Met als gevolg: “Wanneer jullie je handen opheffen, wend ik mijn ogen af, ook als je aanhoudend bidt, luister ik niet.” (Jes. 1:11-15). Jesaja maakt duidelijk dat God zo’n oppervlakkige godsdienst, met al zijn rituelen en symbolen, alleen maar haat. Wat Hij zoekt is een werkelijk toegewijd hart. Alleen zulke aanbidders zullen worden behouden: “Als je weer naar mij wilt luisteren, zal het beste van het land je ten deel vallen. Als je koppig bent en niet wilt luisteren, zul je vallen door het zwaard.” (Jes. 1:19-20). En voor ons is van belang dat die les van Jesaja ook zonder meer toepasbaar is op het christendom, dat niet voldoende heeft geleerd van dat ‘voorbeeld’ van Israël.

De noodzaak van een Messias

Maar Jesaja laat ons vervolgens ook zien dat ook de oprechten niet in staat zijn zichzelf te redden. En hij concentreert dat op het functioneren van het leiderschap. Zelfs een goede koning als Hizkia toont zwaktes en is niet in staat een volmaakt leider te zijn; daar is meer voor nodig. De uiteindelijke oplossing ligt daarom in een koninkrijk met een volmaakte koning zoals Jesaja die in hoofdstuk 9 beschrijft, de ‘Messias’ of ‘Gezalfde’: “Een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven; de heerschappij rust op zijn schouders ... Groot is zijn heerschappij, aan de vrede zal geen einde komen. Davids troon en rijk zijn erop gebouwd, ze staan vast, in recht en gerechtigheid, van nu tot in eeuwigheid.” (Jes. 9:6-7). In de parallelle beschrijving in Jesaja 11 lezen we over zijn regering: “De geest van de HEER zal op hem rusten:

een geest van wijsheid en inzicht, een geest van kracht en verstandig beleid, een geest van kennis en eerbied voor de HEER. Hij ademt eerbied voor de HEER; zijn oordeel stoelt niet op uiterlijke schijn, noch grondt hij zijn vonnis op geruchten. Over de zwakken velt hij een rechtvaardig oordeel, de armen in het land geeft hij een eerlijk vonnis.” (Jes. 11:2-4).

De verwachting van de komende koning

De Joden van de 1e eeuw hebben dit uiteindelijk wel begrepen. Al in de tijd van zijn geboorte lezen we over gelovigen die uitzagen naar de bevrijding van Jeruzalem: “Er woonde toen in Jeruzalem een zekere Simeon. Hij was een rechtvaardig en vroom man, die uitzag naar de tijd dat God Israël vertroosting zou schenken ... Er was daar ook een profetes, Hanna ... (ze) bracht hulde aan God en sprak over het kind met allen die uitzagen naar de bevrijding van Jeruzalem.” (Luk. 2:25,38). Die wijdverbreide verwachting was gebaseerd op vele oudtestamentische profetieën, waaronder een aantal in Jesaja. Maar het volk had nog onvoldoende begrepen dat de Dienaar (‘Knecht’) en de Messias een en dezelfde zouden zijn. Toch werd juist dat voorzegd door deze Simeon, tot grote verbazing van Jozef en Maria (zie deel 2 van deze studie). Bij Jezus’ doop en bij de verheerlijking op de berg hebben zijn discipelen een stem uit de hemel gehoord, die profetieën over de Dienaar (Jes. 42) en de Messias (Ps. 2) combineert (zie deel 2), maar dat hebben zij niet opgemerkt omdat het niet in hun beeld van de Messias paste.

Het doel van de ‘Knecht-rol’

In deel 1 van deze studie hebben we laten zien dat in het gedeelte vanaf Jesaja 40 een vergelijking wordt gemaakt tussen een verlossing uit de macht van Babel en die uit de macht van de zonde. Cyrus (ook Kores genoemd) was de Perzische koning die de macht van Babel heeft gebroken, en Gods volk de gelegenheid heeft gegeven naar eigen land terug te keren om daar onder andere de tempel te herbouwen: “Dit zegt de HEER, je bevrijder ... Die over Cyrus zegt: ‘Dit is mijn herder, alles wat ik wil, brengt hij ten uitvoer: Hij geeft opdracht om Jeruzalem te herbouwen en voor de tempel de fundering te leggen.” Jesaja 44:24,28. Cyrus wordt in dit gedeelte van Jesaja ‘Gods gezalfde’ genoemd. Dat woord ‘gezalfde’ komen we in het Hebreeuwse Oude Testament tegen als ‘Messias’, en in het Griekse Nieuwe Testament als ‘Christus’. In de

Bijbel worden zowel de koning als de hogepriester gezalfd tot hun functie, dus het woord gezalfde kan elk van die beide aanduiden. Maar in het geval van Cyrus betekent het dat hij wordt beschreven als een door God uitgezonden bevrijder: “Dit zegt de HEER tegen Cyrus, zijn gezalfde, die hij bij de rechterhand neemt ... Omwille van mijn dienaar Jakob, van Israël, dat ik heb uitgekozen, heb ik je bij je naam geroepen en je met een erenaam getooid, ofschoon je me niet kende. Ik ben de HEER, er is geen ander, buiten mij is er geen god.” (Jes. 45:1,4-5). De echte herder en gezalfde van God is uiteraard de Here Jezus, die beide functies (koning en hogepriester) in zich zal verenigen. En zoals Cyrus Gods volk verloste uit de macht van Babel, zo zou Jezus Gods volk verlossen van de zonde. Tegelijkertijd zien we echter een groot verschil. Waar Cyrus meteen wordt aangeduid als Gods gezalfde, zien we bij Jezus eerst hoe er in een viertal profetieën gesproken wordt over een dienaar of knecht, en pas in de vijfde over een gezalfde. De betekenis daarvan is duidelijk: Jezus zou eerst de rol van lijdende dienaar op zich moeten nemen voordat hij de positie van gezalfde zou ontvangen. Jezus kwam dus de eerste keer als knecht of dienaar, en zal pas bij zijn wederkomst verschijnen als koning en hogepriester.

De leerling als voorbeeld

Dit alles hebben de discipelen niet begrepen. Toen Jezus uiteindelijk werd gekruisigd, verkeerden zij in grote verslagenheid. Twee van hen zeggen daarover: "Wij leefden in de hoop dat hij degene was die Israël zou bevrijden" (Luk. 24:21), daarmee aangevend dat die hoop nu vervlogen is. De reactie van Jezus (die zij op dat moment niet herkenden) is: “Hebt u dan zo weinig verstand en bent u zo traag van begrip dat u niet gelooft in alles wat de profeten gezegd hebben? Moest de messias al dat lijden niet ondergaan om zijn glorie binnen te gaan?” (Luk. 24:25-26). Het lijden, zoals beschreven voor de Knecht in Jesaja, was nodig om de gezalfde te kunnen worden. Tegelijkertijd moet het echter duidelijk zijn dat het niet gaat om het lijden op zichzelf, alsof God behagen zou scheppen in het lijden van Zijn zoon. Dat lijden is het laatste stadium van het leren van gehoorzaamheid. De mens is van zichzelf geneigd Gods wil te negeren en in plaats daarvan zichzelf te behagen. Jezus moest ons daarom een voorbeeld geven van een mens die zijn eigen wil volledig opzij zet om Gods wil te volbrengen. En daarom spreekt Jesaja over de Knecht als een leerling die alles van God leert (Jes. 50). In de brief aan de Hebreeën vinden we die gedachte zelfs in zoveel woorden weergegeven: “Hoewel hij zijn Zoon was, heeft

hij moeten lijden, en zo heeft hij gehoorzaamheid geleerd" (Hebr. 5:8). De neiging van de mens om zijn eigen wil te doen, uit zich het sterkst in het vermijden van lijden en dood. Jezus heeft geleerd in alles, te beginnen bij het eenvoudige, maar eindigend in lijden en een zeer wrede dood, steeds te zeggen: "laat niet wat ik wil, maar wat u wilt gebeuren".

De komende Koning

Waarover de Joodse gelovigen, ook de discipelen, destijds in begrip tekort schoten, was die persoon van de lijdende knecht. Zij zagen niet in dat dit dezelfde was als de Messias. De Christelijke wereld van nu is daarentegen wel goed doordrongen van de reden voor Christus' eerste komst. Het kruis is een alom bekend symbool van het christendom. Tegelijkertijd is dat beeld van de Messias juist weer volledig naar de achtergrond verdrongen. Velen zien het woord 'Christus' als een soort persoonsnaam, zonder te beseffen dat dit woord 'Gezalfde' betekent en door de profeten (met inbegrip van Jesaja) gebruikt wordt om de toekomstige koning aan te duiden. Een koning waar het Joodse volk naar uitzag bij zijn geboorte. Na zijn opstanding heeft Jezus zijn discipelen vanuit de Bijbel alles uitgelegd over Gods verlossingsplan (Hand. 1:3) en we mogen aannemen dat na deze grondige uitleg hun begrip daarvan behoorlijk volledig was. Maar dan valt het op dat na afloop de enige vraag van hun kant die ons is overgeleverd, is: "Heer, gaat u dan binnen afzienbare tijd het koningschap over Israël herstellen?" (Hand. 1:6). En het antwoord is dan niet dat zij dat verkeerd zien, maar alleen dat het tijdstip nog verborgen blijft. "Het is niet jullie zaak om te weten wat de Vader in zijn macht heeft vastgesteld over de tijd en het ogenblik waarop deze gebeurtenissen zullen plaatsvinden" (Hand. 1:7). De evangeliën staan vol van lessen over "het koninkrijk" waar duidelijk het rijk van de Messias mee bedoeld wordt. En we moeten ons niet in war laten brengen door het feit dat Mattheüs, schrijvend voor een meer Joods publiek, daarvoor de typisch Joodse uitdrukking "koninkrijk der hemelen" gebruikt. Het is uit de andere evangeliën duidelijk dat hij dit woord 'hemelen' alleen gebruikt om het woord 'God' te vermijden (waar Lukas, voor een niet-joods publiek, consequent wel schrijft over 'het koninkrijk Gods'). Dat Koninkrijk is een hersteld, maar dan volmaakt, 'Koninkrijk van David', en het is de oprichting van *dat* koninkrijk waar de ware gelovige naar uitziet. Dan worden de beloften van Jesaja werkelijkheid dat de vloek, uitgesproken bij de zondeval, weer weggenomen wordt, en de mens weer in harmonie leeft met de schepping (Jes. 11:6-10).

M.H

Het woord

In het Hebreeuws

Het woord in het OT is *bashar*. Het wordt in de historische boeken gebruikt voor berichten uit de strijd, en in de psalmen voor het verkondigen van Gods grootheid. Bij Jesaja gaat het de betekenis krijgen van het 'goede nieuws' van de bevrijding van het volk uit hun ballingschap, wat zelf weer een beeld is van de bevrijding uit de macht van de zonde.

... en in het Grieks

De woorden in het NT zijn het zelfstandig naamwoord *euangelion*, vertaald als evangelie, en het werkwoord *euangelizo*, vertaald als prediken. Het is het standaard woord voor de verlossing uit zonde.

Het woord 'evangelie' is afgeleid van het Hebreeuws *bashar*, dat het brengen van goed nieuws betekent. In de historische boeken van het OT is dat de boodschap van een bode die de overwinning in een veldslag komt melden. In de psalmen begint het echter betrekking te hebben op het verkondigen van Gods grootheid. Bijvoorbeeld wanneer David spreekt over de majesteit waarmee God voor Zijn uit de slavernij van Egypte verloste volk uitging, en 'boodschapsters van goede tijding' dat verkondigden (Ps. 68:12). Mogelijk denkt hij daarbij aan de doortocht door de Rode zee: "De profetes Mirjam, Aärons zuster, pakte haar tamboerijn, en alle vrouwen volgden haar, dansend en op de tamboerijn spelend. En Mirjam zong dit refrein: 'Zing voor de HEER, zijn macht en majesteit zijn groot! Paarden en ruiters wierp hij in zee'." (Ex. 15:20-21). We vinden het ook in een psalm die een profetische aankondiging is van de Verlosser, die daarin zegt: "Ik verkondig de blijde mare van uw gerechtigheid in een grote gemeente" (Ps. 40:10, NBG'51).

Gebruik van het woord door Jezus in de synagoge te Nazareth (Luk. 4:14-30)

Lukas vertelt ons dat Jezus in het begin van Zijn prediking kwam spreken in de synagoge van Nazareth, het dorp van Zijn jeugd. Hij leest daar voor uit Jesaja 61:1-2: 'De Geest van de Heer rust op mij, want hij heeft mij gezalfd. Om aan armen het goede nieuws te brengen heeft hij mij gezonden, om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken en aan blinden het herstel van hun zicht, om onderdrukten hun vrijheid te geven, om een genadejaar van de Heer uit te roepen.' Dat 'goede nieuws brengen' is *eu-angelizo*. Dus dat is de boodschap dat er vergiffenis van zonden mogelijk is, en daarmee ontsnapping aan de anders onvermijdelijke dood. We moeten dus niet de fout maken van sommige sociaal denkende christenen, door te menen dat Jezus' prediking niet méér inhield dan een opkomen voor de armen en onderdrukten in de maatschappij. Zijn boodschap gaat veel verder dan dat. Maar we moeten ook niet menen dat wat Jezus hier aanbiedt, volledig vrijblijvend is. Als dat zo was, zouden Zijn voormalige dorpsgenoten even later niet zó razend zijn geworden dat ze Hem te pletter wilden laten vallen. De sleutel zit in het feit dat Hij midden in een zin stopt. Jesaja zei: '... om een genadejaar van de Heer uit te roepen en een dag van wraak voor onze God.' Met genadejaar bedoelt hij een zgn. 'jubeljaar', waarin alle schulden werden kwijtgescholden. Maar die 'dag van wraak' slaat op de afrekening, die God tegelijkertijd houdt over al diegenen die willens en wetens hun eigen weg gingen. Dat is de keerzijde van dezelfde medaille. Die dag van wraak kwam *toen* nog niet, en daarom stopte Jezus halverwege de zin; maar komen doet hij wel degelijk, en ook dat maakte Hij duidelijk.

evangelie

van een sleutelwoord in de grondtekst

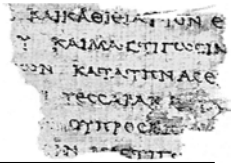

Maar bij Jesaja gaat het om de overwinning over de dood. In het 2e deel van zijn profetie spreekt hij over de verlossing van het volk uit de Babylonische ballingschap: “Troost, troost mijn volk zegt jullie God” (40:1), en dan: “Beklim een hoge berg, vreugdebode Sion, verhef je stem , vreugdebode Jeruzalem … Zeg tegen de steden van Juda: ‘Ziehier jullie God!” (40:9). Dat woord ‘vreugdebode’ betekent letterlijk: hem die *goed nieuws* brengt. En dat maakt hij vervolgens dan tot een beeld van Gods verlossing uit de slavernij van zonde en dood: “Hoe welkom is de vreugdebode die … vrede aankondigt en goed nieuws brengt, die redding aankondigt en tegen Sion zegt: Je God is koning!” (52:7). Vrede, en God als koning: dat kan alleen maar slaan op Zijn Koninkrijk, wanneer Zijn Zoon regeert, en Zijn dienaren eeuwig leven hebben ontvangen.

En dat vinden we in het NT als *eu-angelion (*evangelie*)* en *eu-angelizo* (prediken): “In die tijd trad Johannes de Doper op … Hij verkondigde: ‘Kom tot inkeer, want het koninkrijk van de hemel is nabij!’ Dit was de man *over wie de profeet Jesaja sprak”* (Mat. 3:1-3). En de engel die verschijnt aan de herders bij Bethlehem zegt tot hen: “Wees niet bang, want ik kom jullie goed nieuws brengen, dat het hele volk met grote vreugde zal vervullen: vandaag is … een redder geboren. Hij is de messias.” (Luk. 2:10-11). Dit ‘goed nieuws’ is dat ‘evangelie’.

Maar God was bereid mensen *uit alle volken* te verlossen uit de macht van zonde en dood; dat was van het begin af al Zijn plan geweest. De apostel Paulus schrijft dan ook aan de Galaten: “De Schrift, die tevoren zag, dat God de heidenen uit geloof rechtvaardigt, heeft tevoren aan Abraham het evangelie verkondigd.” (Gal. 3:8, NBG’51). En dáár werden de inwoners van Nazareth zo boos over (zie kader hiernaast): het betekende dat zij daar niet het exclusieve recht op hadden. En het betekende ook nog dat zijzelf alleen maar gered zouden worden wanneer zij zich, net als die heidenen, zouden bekeren; die redding zou niet vanzelf hun deel worden. En dat principe vinden we terug in het laatste boek van de Bijbel, waar een engel met luide stem bekend maakt dat behoudenis er alleen maar is op basis van gehoorzaamheid aan dat ‘eeuwig evangelie’ (Openb. 14:6).

R.C.R.

Het woord in de Concordantie

In het OT komt het woord bashar 24 x voor, waarvan 11 x in de historische boeken als aanduiding van goed nieuws. In de psalmen vinden we het 4 x voor het verkondigen van Gods grootheid. Tenslotte vinden we het 1 x bij Nahum en 8 x bij Jesaja, als aanduiding van iets groters. In het NT vinden we het ruim 130 x, waarvan 76 x als evangelie en 55 x als prediken of verkondigen (en nog 3 x als evangelist). In de Evangeliën en Handelingen komen de woorden 40 x voor, maar Paulus gebruikt het ruim 80 x in zijn brieven (waarvan 50 x in Romeinen, Galaten en de beide brieven aan Korinte).

Schepping, intelligent design, evolutie (6)

De

Waar gaat het nu uiteindelijk om in deze discussie over 'intelligent design'? Enerzijds zijn er bijbelgetrouwe christenen, ervan overtuigd dat God bestaat en de wereld heeft geschapen: voor hen valt daar niet aan te tornen. Anderzijds zijn er wetenschappers, die op grond van onderzoek tot conclusies zijn gekomen waarvan zij terecht menen dat je daar niet zomaar aan voorbij kan gaan. Met geen van beide standpunten is op zichzelf iets mis. Er is zelfs geen fundamentele reden waarom die met elkaar in conflict zouden moeten zijn. Maar de discussie is vervuild geraakt doordat hij aan beide kanten in handen viel van fundamentalisten, die er een 'godsdienstoorlog' van hebben gemaakt.

De essentiële denkfout

Aan christelijke zijde is de basisfout al ten tijde van de 'Verlichting' gemaakt, door goedbedoelende gelovigen die in hun optimisme meenden dat je nu een oude droom in vervulling kon doen gaan: het bestaan van God wetenschappelijk bewijzen. Maar dat kan zo niet, en dus lukte dat ook niet. Het opkomend atheïsme heeft die voorzet voor open doel vervolgens vol benut: als die gelovigen het met hen eens zijn dat alles wat waar is ook wetenschappelijk te bewijzen valt, en als zij er dan vervolgens niet in slagen dat bewijs te leveren, dan is daarmee afdoende 'aangetoond' dat God *dus* niet bestaat, als een soort 'bewijs uit het ongerijmde'.

Het grondprincipe van geloof is echter: "Gelukkig zijn zij die niet zien en toch geloven" (Joh. 20:29). De ware gelovige gelooft om heel andere redenen dan die waar het in deze discussie voortdurend om gaat. En de 'gelovige' die voor zijn geloof wetenschappelijke bewijzen nodig heeft, zit bij voorbaat al op het verkeerde spoor. Die bewijsvoering dient dan ook niet om het geloof van gelovigen te versterken, maar om ongelovigen 'plat' te krijgen. Omdat het christendom zo onnadenkend is geweest zelf de discussie op deze basis aan te gaan, is zij vervolgens met haar eigen argumenten afgeslacht. Zij heeft, als een Eva, de verleider in haar hof uitgenodigd in de hoogmoedige overtuiging het debat met hem wel te zullen winnen, en kan nu niet meer terugvallen

boodschap van de Bijbel zelf

op het, op zichzelf juiste, argument dat de basis van dit debat zelf om te beginnen al volledig verkeerd is.

Wat de Bijbel ons werkelijk wil vertellen
"Wie tot God komt, moet geloven dat Hij bestaat" (Hebr. 11;6, NBG-51). Dat moet het *uitgangspunt* zijn, niet het *resultaat*. Als de Schrift keer op keer spreekt over de wonderen van de schepping, is dat niet om Gods bestaan te bewijzen, maar om Zijn grootheid te benadrukken. Een kind van God gelooft al in Zijn bestaan, en ziet om zich heen de bewijzen, niet van dat bestaan, maar van die grootheid en majesteit, en van Gods zorg voor Zijn kinderen. Wij zijn de Schrift echter gaan lezen als beoordelaars in plaats van als leerlingen. Wij willen daarin vinden *hoe* God bezig is geweest in de schepping en niet *waarom* Hij dat allemaal heeft gedaan. Het eerste hoofdstuk van de Schrift vertelt ons dat God de aarde niet alleen maar heeft geschapen, maar dat Hij die vervolgens ook stap voor stap heeft ingericht en bewoonbaar gemaakt voor de mens. Dat moet ons leren dat de mens niet maar een toevallig bijproduct van die schepping is, maar het doel ervan, en dat wij mensen Hem dus kennelijk ter harte gaan. Maar wij gebruiken dat hoofdstuk alleen om uit te vinden hoeveel tijd het Hem koste om de klus te klaren, en hoe oud de aarde dus is; om het antwoord op die vraag vervolgens te gebruiken om onze medegelovigen de maat te nemen: of de rechtzinnigheid van hun geloof wel door *onze* beugel kan. En we leiden er theorieën uit af over de wereld van voor de zondeval, gebaseerd op het feit dat God die situatie 'zeer goed' heeft genoemd (Gen. 1:31). Wat er in feite op neer komt dat wij God het recht ontzeggen die situatie zo aan te duiden wanneer die niet zou hebben voldaan aan *onze* criteria voor 'zeer goed'.

Waar het echt om gaat
In de middeleeuwen was het een uitgemaakte zaak dat de aarde het middelpunt was van het heelal, want 'dat stond duidelijk zo in de Bijbel'. En het was de christenheid volledig ontgaan dat de Schrift alleen spreekt van de aarde als het middelpunt van Gods *doel* met de

schepping, en dat de vraag naar het *fysieke* middelpunt van het heelal daarvoor niet van belang is, en dat we het antwoord op *die* vraag daar dus ook niet kunnen vinden. In dat geval liggen de wetenschappelijke waarnemingen inmiddels echter zo duidelijk, dat de meeste van ons (hoewel niet allen!) daar intussen wel achter zijn. Maar het zou ons net zo duidelijk moeten zijn dat de beschrijving in Genesis 1 van de inrichting van die aarde (niet de schepping ervan) ons heel veel te vertellen heeft over Gods plan en doel *met ons*, en ook in dat geval helemaal niets over het fysieke proces. Maar op dat punt denken wij nog steeds middeleeuws, en dus gebruiken we dat hoofdstuk voor een totaal andere, volslagen onbijbelse, discussie.

De slotsom

Het wordt daarom hoog tijd terug te keren tot werkelijk bijbels denken. “De hemel verhaalt van Gods majesteit, het uitspansel roemt het werk van zijn handen” aan hen die geloven (Ps 19:2), om hun geloof te versterken. Maar het is geen wetenschappelijk bewijs voor Zijn bestaan, te gebruiken om anderen mee om de oren te slaan. Genesis 1 maakt ons duidelijk dat ‘niets ons zal kunnen scheiden van de liefde van God’, zoals ook het feit dat Hij, ‘toen wij nog zondaars waren’, Zijn Zoon heeft gegeven om ons te verlossen uit de macht van de dood, ons daar nog verder van overtuigt. Maar het is niet bedoeld om ons een beschrijving te geven van Zijn werkweek, en al helemaal niet om er onze medegelovigen de maat mee te nemen. De middeleeuwen kenden felle discussies over de vraag hoeveel engelen konden dansen op de punt van een naald, maar niemands behoudenis heeft ooit afgehangen van het antwoord daarop. Zo zouden wij inderdaad moeten begrijpen dat deze schepping het resultaat is van een buitengewoon intelligent ontwerpplan, een plan bedoeld voor onze behoudenis. Maar dat zouden wij moeten koesteren als een kostbaar inzicht, ons door God geschonken om ons geloof te versterken, en om zo mogelijk te delen met anderen. Maar niet als een rechtvaardiging voor fundamentalistisch gedrag.

R.C.R.

Wonderen van de Schepping

De kwartel

Van de veldhoenders (patrijsachtigen) is de kwakkel, of kwartel, de kleinste. Het is een trekvogel, zo groot als een leeuwerik. Rond de Middellandse Zee kan men er soms duizenden oprapen, die door hun overtocht uitgeput raakten. De kwakkels die men in Israël of de Sinaï uit tropisch en Oost-Afrika ziet komen, zijn op weg naar Midden- en Oost-Europa.
In de Bijbel komen kwakkels twee keer voor. In beide gevallen dienden zij als voedsel voor de Israëlieten op weg van Egypte naar Kanaän. In Exodus 16:1-3 lezen wij hoe het volk tegen Mozes en Aäron morde dat het geen eten had, waarop God het vlees en brood beloofde (vn.11-12). Maar hoe? Het was juni en de trektijd voor kwakkels was voorbij. Toch bracht God er genoeg bijeen om het hele volk te verzadigen. Niettemin was Hij niet van plan dit wonder elke dag te herhalen; Hij had Zijn volk een andere kost bereid, het manna. Dat was het hemelse brood, met een geestelijk les: "Ja, Hij verootmoedigde u, deed u honger lijden en gaf u het manna te eten ... om u te doen weten, dat de mens niet alleen van brood leeft, maar dat de mens leeft van alles wat de mond van de HERE uitgaat" (Deut. 8:3). Het manna stelt dus het geestelijke voor, en de kwakkels het vleselijke. Israël moest leren op God, en niet op vlees, te vertrouwen. Veelzeggend is het commentaar van de Psalmist: "Zij vroegen en Hij deed kwakkelen komen, met brood uit de hemel **verzadigde** Hij hen" (Ps. 105:40). Slechts het ware brood uit de hemel kan ons verzadigen.

Twee jaar later kwamen de Israëlieten weer tegen Mozes in opstand. Zij waren het manna zat, en verlangden vlees te eten (Num. 11:4-6). Gods toorn ontbrandde en Hij gaf hen een onvergetelijke les: "De HERE zal u vlees geven ... een volle maand lang, totdat het uw neus uitkomt en gij ervan walgt ... omdat gij de HERE hebt veracht" (vn.18-20). Mozes kon zijn oren niet geloven, maar Gods hand is niet beperkt! Uit twee richtingen bracht God grote vluchten kwakkels samen, één uit Arabië (O), de andere uit Oost-Afrika (Z) (Ps. 78:26-27). Maar dat hielp hen niet want terwijl zij het vlees nog aan het kauwen waren, sloeg God hen met een zware slag (of, plaag) en velen kwamen om (Ps. 106:15).
Hoe zit het met onze smaak- hebben wij liever hemels brood, of 's werelds vlees?

C.T.

6. Beproeving van het geloof

Wanneer wij een apparaat kopen, proberen wij dat uit; want we willen weten of het voldoet aan onze verwachting. God doet iets dergelijks, door allen die zeggen dat zij Hem geloven, te beproeven, om zo aan het licht te brengen of zij menen wat zij zeggen. Want geloven is niet iets vaags en vrijblijvends, maar actief, werkend door liefde voor God en mensen. Ook stelt de mens niet zelf de criteria vast voor wat geloof is. God vraagt een door Hem bepaald geloof. Alleen wie dat geloof toont, komt in aanmerking voor het eeuwige leven dat Hij aanbiedt. De Here Jezus vroeg zich eens af:

"... als de Zoon des mensen komt, zal Hij dan het geloof vinden op aarde?" (Lucas 18:8)

Het zou daarom goed zijn wanneer wij regelmatig ernstig bij onszelf onderzochten, door de Bijbel goed te lezen en te bidden tot God, , of het geloof dat wij zeggen te hebben, wel overeenkomt met het geloof dat Hij van ons vraagt, zoals Paulus dringend adviseert in 2 Korintiërs 13:5

"Stelt uzelf op de proef, of u wel in het geloof bent, onderzoekt uzelf".

Het eeuwige leven is te kostbaar om er nonchalant mee om te gaan, menend dat wij toch wel behouden worden. Paulus wil ons bewaren voor teleurstelling op de dag van het oordeel. Maar behalve dat wijzelf ons zouden moeten beproeven, doet God het ons ook. Daarbij weet Hij hoever Hij kan gaan, zodat wij net niet door de druk hoeven te bezwijken:

"U hebt geen bovenmenselijke verzoeking te doorstaan. God is getrouw, die niet zal gedogen, dat u boven vermogen verzocht wordt, want Hij zal met de verzoeking ook voor de uitkomst zorgen, zodat u er tegen bestand bent".
(1 Korintiërs 10:13).
"Want doordat Hijzelf (Christus) in verzoekingen geleden heeft, kan Hij hun, die verzocht worden, te hulp komen ...". (Hebreeën 4:15; zie ook 2:18)

In een aantal gevallen zijn verzoeken en beproeven synoniem. God beproeft of verzoekt niet willekeurig, maar met een doel: de versterking en groei van ons geloof, zodat we onze hoop op eeuwig leven bij de komst van de Here Jezus uit de hemel vasthouden. Doordat Hij ons beproeft, krijgen wij als het ware inzicht in de mate van ons geloof op dàt moment. Dit biedt ons de mogelijkheid van de ene fase tot een volgende fase van ons geloof te komen, zodat dit zich ontwikkelt, groeit. De groei en versterking van ons geloof worden zichtbaar in onze hoop en goede deugden:

Gelooft u het getuigenis van God, zijn Zoon en zijn dienaren?

"... want u weet, dat de beproefdheid van uw geloof volharding uitwerkt. Maar die volharding moet volkomen doorwerken, zodat u volkomen en onberispelijk bent en in niets tekort schiet". (Jakobus 1:3-4)
"... wij weten, dat de verdrukking volharding uitwerkt, en de volharding beproefdheid, en de beproefdheid hoop; en de hoop maakt niet beschaamd ...". (Romeinen 5: 3-5)
"...indien u slechts wel gegrond en standvastig blijft in het geloof ...". (Kolossenzen 1:21-23)

In de Bijbel wordt ook wel het woord tuchtigen gebruikt; niet in de zin van een straf uit afwijzing, maar juist van een correctie uit liefde, omdat God niet wil dat de mensen die Hij liefheeft, verloren gaan. Zoals een vader en opvoeder geeft Hij kaders aan voor ons leven, zodat wij daar niet buiten treden. Daarbij horen kleine straffen, die ons moeten behoeden voor veel ergere gevolgen. Wanneer wij aannemen wat Hij ons leert, zal ons geloof eeuwige vrucht dragen. De Here Jezus vergeleek dit met een wijnbouwer, die de ranken van een druivenstok inkort, zodat deze meer en betere vrucht geeft:

"Allen, die Ik liefheb, bestraf ik en tuchtig Ik; wees dan ijverig en bekeer u". (Openbaring 3:19)
"... want wie Hij liefheeft, tuchtigt de Here, en Hij kastijdt iedere zoon, die Hij aanneemt ... Hij doet het (tuchtigen) tot ons nut, opdat wij deel krijgen aan zijn heiligheid ... tucht brengt hun, die erdoor geoefend zijn, een vreedzame vrucht, die bestaat in gerechtigheid". (Hebreeën 12:4-11; 5:14; zie Jeremia 10:23-24)
"Elke rank aan Mij (Jezus), die geen vrucht draagt, snoeit Hij (God), opdat zij meer vrucht zal dragen". (Johannes 15:1-8)

> In de eerste eeuw werd de sterkte van het geloof van de volgelingen van Christus vooral beproefd door verdrukking en lijden: bleven zij volharden bij uitbanning, vernedering, geseling en naderende dood, of zeiden zij uit angst dat Jezus niet leeft, en dat zij geen aanhangers van Hem waren?

"...dienende de Here met alle ootmoed, onder tranen en beproevingen, die mij (Paulus) overkwamen door de aanslagen van de Joden ...". (Hand. 20:19)
"Wees niet bevreesd voor hetgeen u lijden zult. Zie, de duivel zal sommigen van u in de gevangenis werpen, opdat u verzocht wordt ... Wees getrouw tot de dood en Ik zal u geven de kroon des levens". (Openbaring 2:10)
"Want doordat zij beproefd zijn gebleken in veel verdrukking ...".
(2 Korintiërs 8:2; Romeinen 16:10)

6. Beproeving van het geloof

Deze verdrukkingen maken deel uit van het louteringsproces dat God toepast, om enerzijds wie het niet waard is om het eeuwige leven te ontvangen uit te zuiveren, en anderzijds hen die het wel waard zijn geheel te zuiveren van de laatste resten van het kwade in hen:

"Geliefden, laat de vuurgloed, die tot beproeving dient, u niet bevreemden... Integendeel, verblijdt u naarmate u deel hebt aan het lijden van Christus, opdat u zich ook met vreugde zult mogen verblijden bij de openbaring van zijn heerlijkheid". (1 Petrus 4:12-13)
"Verheugt u daarin (hoop), ook al wordt u thans ... voor korte tijd door allerlei verzoekingen bedroefd, opdat de echtheid van uw geloof, kostbaarder dan vergankelijk goud, dat door vuur beproefd wordt, tot lof en heerlijkheid en eer blijke te zijn bij de openbaring van Jezus Christus". (1 Petrus 1:6-7; zie ook Lucas 22:31-32a; voor echtheid van het geloof Openbaring 3:18).

Voor wie het ene en waarachtige geloof vasthoudt, door verdrukking en lijden, of die nu licht of zwaar is, maar ook in de verleidingen die wij in en buiten ons ontmoeten, geldt deze zaligspreking:

"Zalig is de man, die in verzoeking volhardt, want, wanneer hij de proef heeft doorstaan, zal hij de kroon des levens ontvangen, die Hij beloofd heeft aan wie Hem liefhebben". (Jakobus 1:12)

Vraag ter overdenking:

Heeft u zelf in uw leven iets ervaren van de keuzes waarvoor God u stelt?

De vrije wil en keuze van de mens

Beproeving houdt keuzemogelijkheid in en daarvoor heeft God ons een vrije wil gegeven. Hij geeft vooraf de keuzemogelijkheden aan, met de gevolgen die deze hebben voor onze toekomstige bestemming (Deut. 30:11-20; Joz. 24:14-18). God helpt ons daarbij de beste keus te maken (Ps. 25:12; Rom. 8:26-30). De idee van de eeuwige voorbestemming is daarmee in tegenspraak. God weet weliswaar alle dingen, maar Hij bepaalde niet wat wij doen en laten, alsof wij robots of willoze marionetten zijn, maar wat onze bestemming zal zijn, juist naar wat Hij tevoren zag van ons (on)geloof en onze (on)gehoorzaamheid. Wat zou anders de zin zijn van bidden of God ons wil bewaren in en redden van beproeving (Matth. 6:13; Openb. 3:10; 2 Petr. 2:9)? Hij heeft de criteria bepaald voor wie geschikt is dienaar in zijn Koninkrijk te zijn en op grond daarvan oordeelt Hij ons (2 Tim. 2:19-22). God is rechtvaardig in zijn verkiezing en oordeel (2 Thess. 1:3-12; Rom. 3:4-6; 2:1-11; Efez. 1:3-14; Rom. 9:14-24). Zo kon God ook vooraf getuigen van de rechtvaardigheid van zijn Zoon (1 Petr. 1:11; Matth. 12:17-18; 3:17; 17:5). J.D.

de Jordaan

De Jordaan is in vele opzichten een opvallende rivier. Ondanks de grote hoeveelheden water, die uit drie bronnen, gelegen op de zuidflank van het met sneeuw bedekte Hermon gebergte (2814 m) en vooral in de regenperiode uit een aantal zijrivieren, zoals de Jarmoek, overvloedig toevloeien, is hij over de volle lengte van ongeveer 260 km, geheel onbruikbaar voor de scheepvaart. De mooiste en meest bekende bron is de Nahr Banijas bron, 329 m boven zeeniveau, in de streek van Caesarea Philippi, bekend door de belijdenis van Petrus: “Toen Jezus in de omgeving van Caesarea Filippi gekomen was, vroeg Hij zijn discipelen en zei: Wie zeggen de mensen, dat de Zoon des mensen is? En zij zeiden: Sommigen: Johannes de Doper; anderen: Elia; weer anderen: Jeremia, of een van de profeten. Hij zeide tot hen: Maar u, wie zegt u, dat Ik ben? Simon Petrus antwoordde en zei: *U bent de Christus, de Zoon van de levende God!* (Matth. 16:13-16)

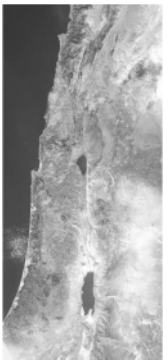

Nog merkwaardiger is de grote, langgerekte, diepe inzakking van de aardkorst van noord naar zuid, waarin de Jordaan zich een bedding in de mergellaag heeft uitgeschuurd: de diepste depressie op de gehele aarde. De Arabieren noemen deze rivier “El Chor” dat is **de spleet**. Na het Hoeledal stort de Jordaan, versperd door basaltrotsen, zich over een afstand van 16 km maar liefs 206 m naar beneden en mondt bij Bethsaida Julias in het meer van Gennesareth. Na de uitmonding meandert de Jordaan verder tot aan de Dode Zee (met minus 392m het diepste punt op aarde). Tegenwoordig is de Jordaan van groot belang voor de land- en tuinbouw.

Zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament neemt de Jordaan een belangrijke plaats in, in de geschiedenis van Israël. Hun doortocht vanuit de woestijn naar het Beloofde land kan, evenals die door de Schelfzee, beschouwd worden als een doop (zie 1 Kor. 10:1-2). De Jordaan is als het ware de grens van het oude naar het nieuwe. In dat licht kan ook het werk van Johannes de Doper, die op zijn oevers predikte en doopte, gezien worden. Ook Jezus liet Zich daar door Hem dopen. Beiden verkondigden het nieuwe: het Koninkrijk van God. H.d.B.

Begrijpend *Psalm 72* Zingen

O God, verleen de koning uw recht

Psalm 72 past goed bij de tijd van Koning Salomo. Maar wie was de schrijver? In sommige vertalingen staat bovenaan, “Van Salomo”; in andere, “Voor Salomo”. Wij geven de voorkeur aan het laatste, vooral gezien het slotvers: “De gebeden van David ... zijn ten einde”. David bad dat de regering van zijn zoon, onder Gods toezicht, voorspoedig mocht zijn. En dat gebeurde: het koninkrijk breidde zich enorm uit, en Salomo ontving grote rijkdom van de volken rondom; zelfs van de Koningin van Seba (1 Koningen 10:10-15). Toch ging het niet slechts om de voorspoed van de koning. Voor David was het ook van belang, dat zijn zoon rechtvaardig zou regeren: “Hij richte uw volk met gerechtigheid, uw ellendigen met recht” (vers 2).

De psalm heeft duidelijk betrekking op Salomo; toch zijn er uitspraken die een andere, toekomstige, strekking moeten hebben. God had immers aan David over een altijd durend koninkrijk gesproken: “Uw huis en uw koningschap zullen voor immer bestendig zijn ... uw troon zal vast staan voor altijd” (2 Samuël 7:16). Dit heeft uiteraard betrekking op de Messias. Salomo heerste “over al de koninkrijken van de Rivier af tot het land der Filistijnen” (1 Koningen 4:21), maar van de Messias staat: “Hij heerse van zee tot zee, van de Rivier *tot de einden der aarde*” (Psalm 72:8; vgl. Zacharia 9:10).

Psalm 72 is dus een profetie over het toekomstige Rijk van de Here Jezus Christus. Ook Hij “zal zich ontfermen over de geringe en de arme ... hun bloed zal kostbaar zijn in zijn oog” (vzn 13,14). En het gaat dan niet alleen om letterlijk armen en hongerigen, maar ook om hen die hongeren naar de gerechtigheid (Matteüs 5:6), en die naar verlossing van zonden verlangen.

Jezus zei eens van zichzelf: “Meer dan Salomo is hier” (Mattheüs 12:42). Salomo genoot van vrede en voorspoed; hij regeerde over vele volken; men kwam om zijn wijsheid te horen. Hoe veel te meer geldt dit voor de Zoon van God! Voor deze “zoon des konings” zullen “alle koningen zich nederbuigen” (vers 11); in zijn koninkrijk zal “een overvloed van koren in het land” zijn (vers 16); men zal optrekken naar Jeruzalem om zijn wijsheid te horen (Jesaja 2:3,4). En in dat toekomstige vrederijk, waarin ook wij een plaats zoeken, zal God eeuwig verheerlijkt worden: “Geloofd zij de Here God ... zijn heerlijkheid vervulle de ganse aarde. Amen, ja, amen.” J.M.

Wie de tekst van de Psalmen kent èn begrijpt,
zal God met nog grotere vreugde lofzingen